Tizenhetedik évfolyam. 88-ik szám.

ELŐFIZETÉS
HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hóra ..... 2 korona.
VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fill. minden következőnél 16 fillér.
Nyilttér sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.
KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Részvény-Társaság.
József főherczeg-út 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1902. | FELELŐS SZERKESZTŐ: Stauber József. | Csütörtök, április 17.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezércikk: Korrupció — aranysujtás alatt.
A képviselőház ülése.
Az aradi püspökség.
A somogyi nábob végrendelete.
Nem lesz iparcsarnok.
Diák-otthon.
Az aradi ruha-utazó.
Kegyelem a halál küszöbén.
A borosjenői mandátum.
Veszedelem az aradi huszárkaszárnyában.
A Dolores.
Színházi botrány Nagyváradon.
Horánszky nagybeteg.
Az aradi ipartestület Zichy Jenő grófhoz.
A kereskedelmi- és iparkamara ülése.
Tárca: A kötél. Irta: Zboray Aladár.
Regény-Csarnok: A fehér hattyú. Irta: Catulle Mendès.

Korrupció — aranysujtás alatt.

Arad, április 16.

Egy aradi állatorvost néhány héttel ezelőtt felfüggesztettek állásától és megindították ellene a fegyelmi vizsgálatot. Az állatorvost különböző hivatali visszaélések vádja terheli, melyeket, bár felette sulyos természetüek, csodálatos gondossággal takargattak a nyilvánosság elől hivatalos helyen.

Az aradi huszárlaktanyában, és mint egy kezeink között levő kimutatás jelenti, Aradon több helyütt, valamint a körülöttünk fekvő községekben, a legveszedelmesebb arányokban léptek fel a különböző állatbetegségek.

Úgy látjuk, hogy a két esemény nincsen hijával a szoros összefüggésnek.

Magyarország gazdaközönsége évek hosszu során keresztül kérte, sürgette az állatorvosi intézmény államositását. Maguk az állatorvosok a legnagyobb megnyugvással fogadták a kormány intézkedését, mikor a közegészség államivá tételéhez első lépés gyanánt az állategészségügy organizálását vette kezébe. Az elsőnek emlitett gazdaközönség azt remélte, hogy az állatorvosok az állam fenhatósága és felügyelete alatt állván, több fegyelmezettséggel, szigorubban szabott lelkiismeretességgel szegődnek hivatásuk szolgálatába. Maguk az állatorvosok pedig az existenciájukat érezték az állam kezében biztosabbnak.

Es ime, az állategészségügy államositásának második esztendejében a legelszomoritóbb formában üti fel a fejét a korrupció a hivatalos rendszerbe bujtatott, aranyos zsinórzatba öltöztetett állatorvosi intézmény körül.

Nem akarjuk e helyen külön is megvádolni azokat, kik bűneikért felettes hatóságuknak tartoznak felelettel, s visszaéléseikért — ha rájuk bizonyulnak — állásukkal fizetnek. Nem is a gyanu, és vád alá helyezett állatorvosokra, hanem a fentebb emlitett hatósági titkolódzásokra kivánunk egy-két megjegyzést tenni.

Ha egy tiszteletben megőszült köztisztviselőt alantas boszuvágyból feljelent valaki lelketlenül: akkor a nyilvánossággal szemben legyen szófukar a felettes hatóság, mert a tisztes munkában megacélosodott szivnek mérgezett tőr lehet egy nem viszonozott köszöntés az utcán. Ha egy egészségében megrendült hivatalnokot olyan váddal illetnek, melynek elhallgatása a közérdekre nézve nem káros, magát a feljelentettet ellenben ágyba döntené: akkor a felettes hatóság néma legyen, mint a sir.

De — és ezt ökölnyi betükkel szeretnők kiirni — *vétkes mulasztást követ el a hivatali nagyképüsködés mindannyiszor, amikor egy bevádolt ember érdekeit többre becsüli a nagyközönség erdekeinél, és lakattal őrzi a titkot ott, ahol a hallgatás a veszedelem terjesztésével egyenértékü.*

A városokban falragaszokban, a falvakban dobszóval kellett volna közhirré tenni, hogy egy aradi állatorvos ellen feljelentés érkezett be, miszerint engedélyt adott ragályos kórban szenvedő állatok szállitására, avagy elnézte, hogy az ilyen állatok kötelező lebunkózása elmaradjon. Nem volna szabad egyetlen lótulajdonosnak lenni egész Aradmegyében, aki a történteket tudomásul véve, a kellő óvintézkedések megtételére kioktatva ne lenne.

Ehelyett mi történt?

A fegyelmi alá vont állatorvos neve és mulasztása mind e mai napig ismeretlen a közönség előtt; az aradi huszárlaktanyában ellenben sorra lövöldözik le a drága lóállományt, talán éppen annak a vétkes könnyelmüsége következtében, akit óvatosan takargat a hivatalos spanyolfal.

TÁRCA.

A kötél.

Irta: Zboray Aladár.

I.

Zenész volt. Szenvedélyes, igazi, csupa tüz, csupa dallam, csupa tudás — csak éppen boldogulni nem tudott sehogysem. Nem volt életrevaló. Csodaszép melódiák kavarogtak az elméjében, nagy tervek feszitették a szivét, de onnan, ahol a kenyeret osztották, mindig lekésett, oda pedig, ahol a dicsőség születik, soha sem is érkezett el.

Pedig másról nem ábrándozott soha. Azaz, hogy nem igaz. Ugyan mire lett volna jó neki maga a világhir, ha azzal nem övezhette volna azt, aki mindeneknél kiválóbb, kedvesebb, kivánatosabb volt.

Nem mai történet, — talán elmondani sem érdemes. Kit érdekelnek manap a mesék, amelyek nem végződnek heje-hujával, lakodalommal?

Együtt jártak az akadémiára. A leány nagy, karcsu, őszszemü, a fiu lompos, ábrándozó, akinek mindensége a kotta volt.

A leány szép, mint egy pompás liliom, kábulat vett erőt a férfiakon, a kik a közelébe jutottak és ő maga hideg maradt. Nagyon is öntudatos volt. Csupa erő, csupa akarat, csupa rideg okosság. Gyülölte a szegénységet, amelyből nagyon is nagy rész jutott ki neki. Borzadt attól a kis piszkos szobától, a melyben együtt lakott az egész család, és a mely azonfelül, hogy kvártélyt adott, még műhelyül is szolgált.

Aranymüves-segéd volt az édesapja, jó munkás, szorgalmas ember, aki láncszemeket forrasztott össze egész nap, egész éjszaka ott a sarokban és halvány, fonynyadt arca valamely kisérteties fényben égett, a mint a kékes borszeszláng rávetette sápadt világosságát s ő fujta az olvasztó-tégelybe a tüzet.

Egy sereg gyerek hemzsegett a szobában s köztük a legidősebb a hatalmas, szép, parancsolni született Kata, a család büszke reménysége, akiben a jövő nagy, világhires énekesnőjét látta mindenki.

Ez a leány vette meg a fiu szivét. Az igénytelen, lenhaju, kékes-zöld szemü legénykе alig merte a leányra emelni a szemeit eleinte, de mert nagy tekintélynek ismerték el Farkas Balázst maguk közt a növendékek, a leány is meglátta, sőt határozottan ő közelitett a legénykéhez.

Farkas Balázs azután délutánonkint hazakisérte a leányt s oda ült a régi, iromba nagy zongora mellé, amelyen éjszakánkint az egyik kis fiu aludt s ott gyakorolta a leánnyal a napi leckét.

Egész müvészi lelkét csodásan gyöngéd hangérzékét átömlesztette a leány lelkébe. Megtanitotta azokra a sóhajszerüen könnyü pianókra, amelyeket inkább sejt, mint hall az ember; beleszuggerálta az ő muzsikus lelkének minden finom árnyalatát és mig a leány ajkáról ömlött a dal, az ő dala, szegény Farkas Balázs megtanult álmodni a boldogságról, bizni a jövőben, epedni a hirnévért, dicsőségért, földi csillogásért.

Mert a leány lelke is visszasugározta a maga vágyait, reménységét és amint ez már ugy szokott lenni, a két fiatal kedély lassankint átvette a másik minden tulajdonságát és észrevétlenül is zenerajongóvá vált a leány, a ki pedig csak kenyérre akarta váltani a torkában rejlő ércet és nagyravágyóvá a fiu, akinek nem volt más vágya, mind felolvadni a zenében.

Hanem az iskolaévek is csak oly mulandók, mint maga az ifjuság poézise és a mint vége szakadt a tanulásnak és Hollós Kata az iskola padjairól az opera lámpái elé lépett, vége szakadt a Farkas Balázs idilljének is.

Egyideig még találkoztak, az első szerepeit még Farkas Balázzsal tanulta be a szép leány, de a dicsőség, hirnév hamar odaszegődött a leányhoz, a megélhetés gondja pedig hamar más utra terelte a fiut.

Mi tagadás, nagyralátó lett Farkas Balázs. Amikor kinálták neki a szerény, de biztos kenyeret, nem fogadta el. Mig lelke tele volt a dicsőség után való sóvárgással, a szive az alkotás vágyától dobogott. Mérhetetlen erőt, eget

Az események a legszigorubb rendszabályok igénybevételére szólitják a hatóságokat. Az epidémia mértföldnyi területeket fertőztetett meg és zár alá vont községekről, megyékről még hallgat a krónika. Pedig minden óra drága, mert lehet, hogy egyetlen nap mulasztásai évekre terjedő munkával sem hozhatók helyre.

Nem titkolódzásra, nem nagyképüsködésre, nem is hosszadalmas fegyelmi vizsgálatokra van itt szükség, hanem — *erélyes kezekre!*

* * *

A képviselőház ülése.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósitása. —

Budapest, április 16.

A kultuszvita a mindent elnyelő szóárban ma ujabb lendületet vett. ***Wlassics*** Gyula válaszolt ma hosszabban a vita eddigi szónokainak, a kiknek száma a mai napig harmincra rugott. Ujból a kereskedelmi és ipari pálya előnyeit fejtegette a jobboldal tetszése mellett. Igen szép és nagyhatásu volt a liberalizmusról mondott fejtegetése. Erős meggyőződéstől áthatott szavai viszhangra találtak, a néppártot kivéve, a Ház minden oldalán.

A miniszter előtt a szász ***Melczer*** Vilmos szólott, a ki visszautasitotta Werner vádjait, de egyetlenegyet sem cáfolt meg. Egyébként csendben hallgatták meg. Még ***Major*** Ferenc untatta szokása szerint másfélórás beszéddel a Házat. Menekült is előle mindenki ki a folyosóra.

Részletes tudósitásunk a következő:

Elnök: Apponyi Albert gróf.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Wlassics Gyula, Plósz Sándor miniszterek.

Elnök bemutatja az irományokat.

Szöts Pál jegyző jelenti, hogy *Kováts* Pál a kerületi betegsegélyzőpénztár tárgyában és Pozsgay Miklós a bogyiszlói jegyző ügyében interpellálnak.

A vallás- és közoktatásügyi költségvetés.

Melczer Vilmos nem akar kiterjeszkedni az 1871. törvényre, mely a nemzetiségi iskolákban megengedi azt, hogy anyanyelvükön tanulhassanak. Erről nem akar most szólani, csak Werner Gyula szavaira akar reflektálni. Werner Gyula ugyanis egy tankönyvből kiszakitott és szónoki frázisokkal felcifrázott szemelvények nyomán megvádolja az erdélyi ev. luth. iskolákat és azok vezetőségét és tanárait. Ő a vádakat visszautasitja és megjegyzi, hogy Werner beszéde legkevésbé szolgálta a maga célját, mert csak arra volt alkalmas, hogy megnehezitse azok törekvéseit, akik a megértést keresik, nem a viszályt. Az 1848 : XX. tc.-re vonatkozólag a tc.-nek szellemében való végrehajtása mellett nyilatkozik. A költségvetést elfogadja.

Wlassics beszéde.

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter reflektálni akar a vita keretében felmerült kérdésekre. A vitából kiemelkedett egy fontos mozzanat, hogy a dotáció kevés. Ezt elfogadja ő is, mert azt tartja, hogy nagy kulturális célokat csak nagy eszközökkel lehet elérni, de az ország mai gazdasági állapotában ez nem volt lehetséges. Nem helyesli, hogy a mikor ő buzditott az ipari és kereskedelmi pályákra, akkor azt hozták fel, hogy nincs kereskedelmünk, nincs iparunk. Ő elismeri, hogy iparunk és kereskedelmünk fejlettebb is lehetne, de ő kijelentésével azt akarta elérni, hogy a társadalom kibontakozzék azon ósdi, fiskálisféle felfogásból és szeretettel forduljon az ipari és kereskedelmi pálya felé, hogy a küzdelemmel járó pályát keresse. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) De nem szabad a társadalmat arra buzditani, hogy akkor javuljon meg, ha lesz ipar és kereskedelem. Azon nézetben van, hogy a miniszteri székből fel kell tárni a nemzet hibáit.

Bizony Ákos: Pedig ott van a legtöbb hiba!

Wlassics Gyula vall. és közokt. miniszter: A birálatok másik része az ellenőrzést sürgeti. Elismeri, hogy e tekintetben sok hiány és orvosolni való van, de az utóbbi időben már javulás állott be. Azonban ezen körülmény nem menti fel a kormányt az alól, hogy *a tanfelügyelők kérdésével* foglalkozzon. Különösen nemzetiségi iskoláknál tartja fontosnak az ellenőrzés nagyobbitását.

Reflektál azon felmerült kérdésre, hogy a középiskoláknál tulterheltség van. Ezt elismeri, de a tulterheltség nem a tantervben van, legfeljebb az egyes tanárok tanitási módjában. A német nyelvnek a középiskolákban való fenntartását szükségesnek tartja. Vegyünk példát Franciaországról, hol a német nyelvet elég szépen tanitják. Nálunk a német nyelv használata még szükségesebb, mint bárhol. *A jogi oktatásról* Szemere, Szivák és Ballagi nyilatkozataival foglalkozik. *Uj egyetem létesitését nem tartja szükségesnek.* A nyugdijtörvényre vonatkozólag megjegyzi, hogy azzal foglalkozni fog és azt megjavitja, azonban olyan követelésekkel előállni, mint az ellenzék teszi, nem szabad. A müemlékeket pártolni kell és megvédelmeznünk a pusztulástól. Ezt a kormány is kötelességének tartja, amit már számos példával igazolt, amit most is bizonyit azon körülmény, hogy épen a kormány kezdeményezte a Hunyady-müemlékek renoválását. A Pacca féle törvényt komoly megfontolás tárgyává fogja tenni. Annak határozott elfogadását nem tartja jelenleg lehetségesnek, minthogy nagy pénzügyi áldozatokkal járna. Eddig is feladatának tartotta, hogy a vidéki muzeumokat összeirassa, ami meg is történt. A muzeumok egy részét állami felügyelet alá helyezte, hogy a müemlékek megtartása annál is jobban biztositassék. Igy etnografiai célokat is hathatósan vél szolgálhatni.

Veress Józsefnek az 1848. XX. tc. végrehajtására vonatkozó határozati javaslatával foglalkozik ezután. Marjay Péter azt állitotta, hogy szóló a szekulárizációt véli feltalálhatni a függetlenségi párt törekvéseiben. Ez nem áll. Ő nem gondolt a szekulárizációra, sőt Kossuth Ferenc szavaival, Kossuth Lajos levelével bizonyitotta, hogy a szekularizáció nem foglaltatik benn a függetlenségi párt törekvéseiben. Már a mult alkalommal is kijelentette és most is hangsulyozza, hogy az emlitett törvénycikk szelleme végrehajtatott, emlitette azt is, hogy a legfőbb bajjal, a felekezetek hivelnek egyházi megterheltetésének kérdésével a kormány komolyan foglalkozni fog. Ezen kijelentését most megtoldja azzal, hogy a kormány nem zárkózik el azon óhajtól, hogy a felekezeteknek nyujtott segély nem évi költségvetésben, hanem törvény által egyszer és mindenkorra biztositassék. (Élénk és általános helyeslés. Azt hiszi, hogy olyan álláspontot foglalt el e kérdésben, mely mindenkire nézve megnyugtató. A határozati javaslatban foglalt elveket magáénak vallja, azokat tanulmányozni fogja, azért kéri annak elvetését. Majd Molnár János határozati javaslatával foglalkozik.

Molnár János a felekezetnélküliségben a vallástalanságot látja és az államot felekezetnélkülinek és vallástalannak mondja. Ez azonban nem áll. A mai egyházpolitika nem a vallástalanság politikája, hanem a lelkismereti szabadságé, azt akarja alkotmányunk keretébe felvenni. Mert nem nagy nyereség a felekezetekre nézve, hogy benn maradjanak a felekezetekben azok, akik szivükben, lelkükben annak a felekezetnek ellenségei, mert azok csak romlást és pusztulást hoznak a felekezetre.

---

vivó tehetséget érzett magában s a biztos holnapért, a holnap nagy dicsőségeért, szivesen áldozta fel a mindennapi kenyeret.

Nem akarta lekötni magát, nem akarta egész napját oda áldozni a zenekarnak és mert igényei szerények voltak, néhány zeneórát vállalt s minden szabad idejét muzsikájának szentelte. Ejet-napot egybevetve dolgozott nagy munkáján, egy háromfelvonásos operán.

Valami csodásat, ujat alkotott s abban egy énekpartit Hollós Katának, amelylyel a leány meghóditsa az egész világot s amelylyel ő magához láncolja a leány szivét.

Ehezett, fázott, de a nagy eszméből nem engedett. Leirhatatlan, elképzelhetetlen nehézségeket halmozott föl maga előtt, hogy gyönyörüsége teljék a küzdelemben, hogy érezze a győzelem-kábitó mámorát.

Nem volt türelmetlen, nem volt kicsinyhitü, lángoló lelkesedéssel, türhetetlen szorgalommal dolgozott, s bizton várta a nagy, a világra szóló sikert.

Évek multak s ő már nemcsak lompos, de rongyos is volt. A jó házaktól kimaradt, s a külvárosi gyerekeknek törte az ujjába a kromatikus skálát, de alig vette észre ezt a változást. Nem hallott, nem látott, nem vett észre mást, csak ami Lady Machbetre, az ő csodaoperájára vonatkozott. Abban élt, abból élt.

És elkészült a nagy mü. Ott harsogott, tombolt a szivében a partitura minden hangjegye. Mintha a tenger zugna, zugott fel lelkében a tetszés zaja, hallotta, látta, mint elevenednek meg a dalmü alakjai, s mint éneklik az ő lelkéből sarjadt melódiákat, mint viharzik fel a zenekar s önti ki háborgó lelkének gigászi erejét . . .

És megcsendült a Kata hangja. Törékenyen, suttogva kezdődött a nagy ária, majd remegő staccatok gyöngyöznek s azután egyszerre tört ki a fékevesztett, tüzes dallam. Behunyta a szemét s mig látatlanban forgatta a vezérkönyv lapjait, zengeni, sirni, sikoltozni hallotta a zenekar minden egyes hangszerét . . . Kicsordult a szemeiből a könny. A boldogság, az öröm könye, s összeszorult a jövő üdvének előérzetétől.

II

Lady Macbethet visszautasitották. A rongyos ember nem akarta semmiképen megérteni ezt a dolgot.

— Nem lehet . . . Nem lehet — mormolta, s szintelen szemeiből sürün peregtek ki a fényes könycseppek.

Az irodában nem sokat törődtek vele. Gyorsan kituszkolták, a Farkas Balázs botorkálva ment le a lépcsőn. Nem hitte, hogy ébren van. Ugy érezte, valamely észvesztő, őrületes álom gyötri.

Ismerte minden szabályát, tudta minden titkos szépségét a zenének, s tudta, nincs egyetlen értéktelen üteme sem az ő operájának. Tudta, korszakot alkotó, örökbecsü dolgot dobtak vissza, amikor Lady Macbethet nem fogadták el s éppen ezért nem birta fölfogni.

Az egyik próbaterem mellett botorkált. Az ajtón át zongorahang szürődött ki s egy félhangu dalolás.

Megrázkodott.

— Ez a Kata hangja — sóhajtotta, szinte hangtalan, és fölvillant a szeme.

— Kata meg fogja érteni. — Kata el fogja játszani — tördelte . . .

És hirtelen kimondhatatlan keserüség ömlött el a szivén s felkiáltott:

— Nem fogja, nem fogja eljátszani Kata. — Visszadobták. Megcsufolták, — megcsufoltak az ő szemében . . . az ő szemében.

Mintha valami mágnes vonzaná, közeledni kezdett a próbaterem ajtajához. Vonzotta a hang, az a kristálytiszta, szivből csengő női hang . . .

Az egyik szinházi szolga észrevette az ő gyelgő rongyos embert.

— Ne ólálkodjék itt, menjen a dolgára — és egy kézmozdulatta' a — lépcsőre taszitotta.

— Nem eresztenek hozzá — dadogta Farkas — pedig vár, bizonyára vár.

A szolga lejebb lóditotta a lépcsőn.

Elsompolygott, de elhatározta, hogy vissza' jön. Meghuzta magát egy fülkében, s amikor látta, nincs senki a közelben, visszatért a próbaszoba elé

— Be fogok menni — gondolta s egy lépést tett az ajtó felé, de izgatottságában megbotlott s végigzuhant a folyosón.

Föltámaszkopott s megrogyó térdekkel,

Az Aradi Közlöny minden előfizetője 3000 koronára biztositva van balesetből eredő halál vagy rokkantság ellen mindaddig, amig előfizetése tart.

(Élénk helyeslés és taps a jobboldalon, helyeslés a szélbalon.) Zichy János gróf beszédéről azt mondja, hogy az nyugodt előkelőséggel erősebb támadást intézett a szabadelvüség ellen, mint a sokkal erősebb formáju, de gyengébb tartalmu sok beszéd. Zichy János gróf azt fejtegette, hogy minden intézménynek, az államnak is a kereszténység alapján kell állania. Ezt elismeri ő is, igen, a katolicizmus a mai kultura alapitója, azt azonban nem ismeri el, hogy a mai állam ingoványon áll, mely le fog süppedni alatta. Kell egy közös eszmének lenni mely magában foglalja és megvédelmezi az összes különböző felekezetü állampolgárok érdekeit. Ilyen alapon kell nyugodni az államnak, különösen a magyar államnak és ezen alap a nemzeti alap. (Élénk helyeslés a szélbalon és a jobboldalon.) Visszautasitja azt a vádat, mintha a liberálizmus az istentagadást hirdetné. Nem egy volapük vallásra van szükség, hanem türelemre, hogy mindenki a maga hite szerint imádhassa istenét és hogy az állam a felekezetek felett álljon. Nem szabad minden tévedést, minden hibát a liberálizmusra háritani és aki ezt teszi, nem mond objektiv kritikát. Még csak Bizony Akosnak az állami omnipotenciára vonatkozó szavára akar raflektálni. Nem helyes dolog az államot, mely a legfőbb védője az ország érdekeinek, támadni, inkább támogatni kell és nem jelszavakkal annak erejét gyöngiteni. (Élénk helyeslés és taps.)

Bizony Ákos kijelenti, hogy nem sokalja az állam hatalmát, sőt annak kiterjesztését tartja szükségesnek.

Major Ferenc a középiskolák reformjáról szól. Behatóan foglalkozott e kérdéssel. Az érettségi vizsgálatot csak az egyetemre való felvételi vizsgának tartja, azért azt szigoritani nem szabad. A szakoktatás szükségessége mellett érvel ezután és különös dicsérettel nyilatkozik a keleti akadémiáról, melyet fel kell karolni és mely jövendő konzulátusi munkáinkat fogja elvégezni.

Pánszláv papok.

Bartal Aurél (Nagy zaj a néppárton. Felkiáltások: Halljuk a stomfai választási elnököt) Arról majd beszédem befejeztével szivesen adok felvilágositást bárkinek, ki nyiltan hozzám fordul. *A felvidéki pánszlávizmusról szól*, mely ellen erős védőbás ya volt a hazafias papság és a tanitói kar. Sajnos azonban ujabban azt kell tapasztalnunk, hogy éppen a papság és a tanitók körében tünik fel a legtöbb pánszláv agitátor, a ki a népet a magyar állam ellen bujtogatja. Pedig ez a nép előbb hazaszerető, magyar érzésü nép volt, de az agitátorok, egyes papok eltántoritották őket a magyar nemzettől. A magyarositás érdekében kifejtett minden tevékenységünk kárba vész a pánszláv érzelmü káplánok törekvései miatt.

Kollár Márton: Az a törekvés tiszta katholikus szellemü.

Bartal Aurél: A magyar nemzetnek nincs kezében fegyver, nincs módjában ezen hazafiatlan oktatás ellen védekezni. Bemutatja Kollár Márton egy müvét, melyben egyes papok, köztük Kollár is, pánszláv üzelmei nyilvánvalók lesznek. Az ilyen pánszláv tanitókat és papokat el kellene távolitani. (Felkiáltások a jobb és szélbalon: Ki kell rugni őket.) A költségvetést elfogadja. (Élénk helyeslés.)

Elnök szünetet ad.

Szünet után

A nemzetiségi iskolák.

Werner Gyula személyes kérdésben szólal föl és kijelenti, hogy Melczer az adatokat nem cáfolta meg és fenntartja azokat. Tisza Kálmán szavait idézi a szászokra: *„Eljenek és javuljanak meg!“*

Wlassics Gyula kijelenti, hogy a fölhozott tankönyveket megfogja vizsgáltatni és a melyekben a hazaellenes tendenciákat lát, azokat el fogja koboztatni. A nemzetiségi iskolákkal szemben a jövőre még szigorubb lesz.

Nessi Pál kérdi a minisztert, hogy mért nem zárták be a nemzetiségi iskolákat.

Kollár Márton rágalmazásnak nevezi, ha őt pánszlávnak mondják. Ezt visszautasitja. A naptárjában sincs egyetlen pánszláv mondat. Ha találnak, *levághatják a nyakát.*

Bartal Aurél fenntartja a mondottakat.

Kollár védekezett ujra a vádak ellen. A tót népet ugymond jobban fel kell karolni.

A vitát holnap folytatják.

Ezután két interpelláció következett. **Pozsgay** Miklós a bogyiszlói jegyző ügyében, **Kovács** Pál a budapesti betegsegélyző pénztár ügyében interpellált.

Ezután az elnök fél órára fölfüggesztette az ülést. Azután kisorsolták az *összeférhetlenségi bizottságnak* Lendl Adolf ügyében itélkező tagjait.

Ezzel az ülés véget ért.

TÁVIRATOK.

Az angol-bur béketárgyalások.

London, április 16. A *Daily Mail* értesülése szerint a *béketárgyalások megakadtak.* A miniszterium visszautasitotta a bur vezéreknek azt a határozott és sürgős kérését, hogy a tárgyalások idejére *fegyverszünetet* köss nek. Nem hiszik, hogy ennek következtében a bur vezérek abbahagyják a tanácskozást, de az amnesztia és a Kitchener-féle számkivetési proklamáció kérdése meg fogja akasztani a tárgyalásokat. *Milner* kormányzót a brit kormány utasitására küldték Johannesburgból Pretóriába, hogy konstatálja, melyek a burok minimális követelései. A burok követeléseinek alapelvei, a melyeket hétfőn Pretóriában megállapitottak, ezek: A burok készek *az általános meghódolásra és beletörődnek függetlenségük elvesztésébe*, de kivánják a farmok ujrafelépitését és helyreállitását, a fokföldi fölkelők számára ugyanolyan *amnesztiát*, mint a milyent a burgherek kapnak, a *számüzésre* vonatkozó proklamáció visszavonását és végül annak a határidőnek a megrövidítését, a melyet az angolok reprezentativ kormány visszaállitására kitüztek. Végül azt kivánják, hogy Anglia vállalja el a két köztársaság törvényes kötelezettségeit.

A belga zavargások.

Brüsszel, április 16. *Van der Velde* szociálista kepviselő a Népháza előtt összegyült tömeghez beszédet intézett, a melyben azt mondta, hogy a szabadelvü és a szociali ta baloldal között *helyreállt az egyetértés.* Minthogy a kormány az eseményekért való felelősséget a *királyra* háritotta, a népnek a királyhoz kell appellálnia, hogy az alkotmányrevizió diadalt arasson. *Delbastée* és *Delport* szociálista képviselők szintén ilyen értelemben beszéltek a néphez. Este 11 óra tájban zivatar támadt felhőszakadásszerü esővel, a mely a tömeget szétkergette.

Az aradi püspökség.

(Bogojevits plébános és Cristea dr.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, április 16.

Boldogult *Goldis* József halála óta a fővárosi lapok csaknem minden nap foglalkoznak azzal a kérdéssel, ki lesz, jobban mondva ki legyen az aradi román püspök? A ma Aradra érkezett *M—g* is hozzászól a püspök-kérdés vitájához s uj neveket hoz forgalomba: *Bogojevits* budapesti gör. kel. román plébánost és a nagyszebeni érseki titkárt, *Cristea* dr.-t, mint a kik legjobban rátermettek arra, hogy az egyik közülök aradi püspök legyen.

Miután a püspökség betöltése körül megindult szóáradat közelről érinti Aradot, közöljük a cikket, azzal a megjegyzéssel, hogy annak tartalmával, melyben több tévedés egyébként is nyilvánul, nem értünk egyet. Mi meg vagyunk győződve arrol, hogy nem kell idegenből püspököt hozni, mikor itt van *Hamsea* Ágoston, ki a higgadtabb román elemek vélekedése szerint teljesen méltó a főpapi állás betöltésére s hazafias érzelmeinél, intelligenciájánál és igazságos gondolkozásánál fogva hivatott arra, hogy az elárvult egyházmegyében hosszu torzsolkodások után helyreállitsa a rendet.

A *M—g* cikke egész terjedelmében igy hangzik:

Az aradi gör.-kel. román egyházmegye a körülbástyázott autonómiával május 5-én püspököt választ. A jelöltek között *Mangra* Vazul és *Hamsea* Ágost, már az elhalt püspök megválasztása alkalmával is jelölve voltak. Az egyház zsinata nem vette akkor tekintetbe, hogy Mangra a papi és tanári funkcióktól el van tiltva. A memorandum pörben való szezeplése és azon tette, hogy Predeálon a magyar zászlót meghajtotta a romániai vendégeknek, megtette és most is megteszi Mangrát püspökjelöltté. *Hamsea* Ágostont pedig kiterjedt rokonsága pártfogolja.

Hamseát ma is szivesen látná *Metianu*, aki nevezettnek rokona. Mangrát pedig a Viktória-pénzintézet vezetői és a „Tribuna Poporului“ egykori alapitói óhajtják. Amde a megboldogult jóleikü *Goldis* alatt különös dolgok történtek az aradi püspök aulájában, ezeket a kormánynak ismernie kell, hogy a megválasztandó egyházi dignitárius iránt tájékozva legyen. Goldis elhalt egyházfő megválasztását Mangra Vazul elősegitette azzal, hogy saját megválasztatásának lehetetlenségét belátva, szavazatait Goldis pártjához terelte. Ezért Goldis püspök Mangra Vazult, amidön installálva lett, papi és papnövelde-tanári funkcióiba visszahelyeztette.

Goldis egyházfőnek segitségre volt szüksége, evégett *Pap* Ignátot püspöki helynöknek hivta meg. Erre, ugy a Hamzsea-, mint a Mangra-pártiak, a püspök elleni intrikákkal Pap Ignát müködését lehetetlenné tették, ugy hogy a megboldogult Goldis püspök végre Pap Ignát helyett Mangra Vazult bizta meg a helynökségel.

Hamseát ekkor, a hodos-bodrogi zárdába

---

tétován tett egy lépést előre s ujra — elzuhant.

Föltápászkodott s megkapaszkodva a falban, reszketve csuszott az ajtó felé, de ereje elernyedt s izgatottságában nem tudott lépni. És keserüen fölkacagott:

— Meg akartok ölni? — Haha! — Kötelekkel zárjátok el az utamat . . . Kötelet feszittetek ellenem . . . Kata! Kata . . Nem ereszt hozzád a kötél!

Összefutottak a szolgák és Farkas Balázs most már parancsolta:

— Távolitsátok el ezeket a köteleket! A köteleket! És kapkodott a levegőbe a láthatatlan kötelek után.

A szolgák lefogták.

Kata, akinek őrizkednie kell minden izgalomtól, nem jött ki a próbateremből, s igy nem is tudta, — ki volt az a szerencsétlen őrült.

Azaz hogy mégis megtudta. Mert ott künn a szomoru házban az egyik orvos megszánta azt a szerencsétlen dühöngőt, s megtette neki azt a szivességet, hogy elküldte a visszadobott müvet a nagy müvésznőnek . . .

És az operában ezernyi tenyér, ezer torok ünnepelte a nagy, az utolérhetetlen müvésznőt, amikor Lady Macbeth-ben föllépett.

Künn a szomoru házban pedig üvölt tehetetlen kinjában egy megkötözött, szegény beteg, akinek számára nincsen gyógyulás.

A biztositás kiterjed minden oly balesetre, amely akár otthon, akár utközben, kocsin, hajón, vasuton, hadgyakorlaton történik és halált, vagy rokkantságot okoz.

huzódott vissza, mert megsértődött azon, hogy Mangra lett helynök és nem ő. A püspök rövid időre rá megbetegedett, és egészségének helyreállítása végett elutazott Karlsbadba, de mily nagy volt meglepetése, amidőn hazatért székhelyére. A püspöki helynök teljes püspöki jogait kiaknázta, a lelkészi javadalmakat kedveltjeinek jutatta, az egyházmegye összes ösztöndijait kiosztotta és rokonainak mindenben elsőbbséget juttatott.

Goldis püspök ekkor kénytelen volt Hamsea Ágostont a bodrogi zárdából visszahivni és őt bizni meg a helynökséggel és hogy megszabaduljon Mangra Vazultól, elküldte vikáriusnak Nagyváradra. Ily harcok között telt el Goldis egyházkormányzásának 2 és fél éve és hogy ezen belharcok még most sem szünetelnek, igazolják azon hiresztelések, amelyekkel a jólelkü Goldisnak végnapjait is elkeseritették. Az egyház zsinata Goldis halála után, Hamsea kezéből kivette a helynökséget, és azt a püspökválasztásig az egykoron képtelennek nyilvánitott Pap Ignát-ra bizta.

Ezen tények is igazolják, hogy a legnagyobb szükség van reá, hogy az aradi román egyház végre oly dignitáriust nyerjen, aki az ott lábra kapott félszegségek megjavitásához hozzá foghat. Nem szükséges annak aradi papnak lenni. Metianut is annak idején a nagyszebeni egyházmegyéből nevezték ki. A gör. kel. román egyház püspöke rendesen a szerzetes rend tagjai közül választatik, ezek rangját a fölszentelés időpontja határozza meg.

Hamsea Ágost és Mangra Vazul után következik *Bogojevits* budapesti plébános, aki a megbizható elemhez tartozik, előnyösen ismert egyén, akiben az egyházmegye egy igazságos birót nyerhetne. Avagy a nagyszebeni *Cristea* dr., aki a vallásügyi minisztériumban is beosztott volt.

De bárki legyen is, csak arra kell törekedni, hogy az ottani feszességek megszünjenek, mert nemcsak a román hivők érdekével ellenkezik az, hogy oly püspök legyen, akinek a félmegye ellensége, mint Hamsea avagy Mangra, hanem az állami érdek is megköveteli hogy az egyes felekezetek ne torzsalkodással töltsék el idejüket, hanem oly püspököt kapjanak, akiben a kormány is bizik és akiben ők is bizhatnak.

Az aradi *Tribuna Poporului* mai száma megjegyzéseket füz a *M—g* cikkéhez. Azt mondja a helyi román organum, hogy sem *Bogojevicsnek*, sem *Cristeának* nincs mit keresnie Aradon. Az egyházi zsinat tagjai nem ismerik őket, csupán a magyar lapok ajánlatára pedig nem szavaznak még a harangozók sem.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) **Az aradi Vöröskereszt uj vezetői.** Az országos Vöröskereszt-egyesület *aradi* fiókja holnap, csütörtökön délután tartja közgyülését a városházán. A közgyülés tárgyai között szerepel a *Mária Valéria* főhercegasszony által *Wadowszky* Gusztávnénak adományozott diszokmány átadása a kitüntetettnek, azonkivül az aradi fiók uj vezetőségének megválasztása. *Hász* Sándorné és *Salace* Gyula ugyanis az elnökségről, *Kilényi* János pedig a titkárságról mondott le. A lemondott elnökök helyére a holnapi közgyülés gróf *Bréda* Viktornét és *Institoris* Kálmán polgármestert fogja előreláthatólag megválasztani.

(*) **Az Aradi izraelita kiházasitó egylet** folyó évi április hó 17-én, délután 5 órakor az izraelita hitközség gyüléstermében választmányi ülést tart.

A somogyi nábob végrendelete.

(A másfél milliós örökség.)

Harmadik nap.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósitása. —

Budapest, április 16.

A pestvidéki törvényszék ma folytatta *Nagy* Akos és társai bünpörének a tárgyalását. Erdekes volt a tárgyalás tegnapi napján, amikor felolvasták *két meghalt tanu: Miháczi* Józsefné és *Molnár* Józsefné valomását. Mindaketten a kadarkuti földesur, *Nagy* Akos ellen vallottak a bünpör során s aztán gyanus halállal multak ki. Az egyiket agyonlőtték, a másik méregtől pusztult el.

Miháczine azt vallotta volt, hogy Nagy Mártont már reggel 6 óra előtt halva találta Molnár Józsefné az ágyában. Molnárné lármájára ő is bement s látta, mint feküdt ott az elhunyt nábob a baloldalára fordulva. Megfogták a kezét is, — már hideg volt. Ugyanigy vallott *Molnár* Józsefné.

A mai tárgyalást *Rónay* Kamill elnök reggel 9 órakor nyitotta meg.

Az első tanu *Bolla* András kocsis volt. Vargától hallotta, hogy a gazdája, Nagy Márton meghalt. Azt 8—9 óra közt hallotta.

Elnök: Es meg is nézte?

— Igen. Azután a kezéhez nyultam, *életében ugy se fogtam vele soha kezet.* (Derültség.)

Darányi Ferencné tanu a kérdéses napon ott volt vagy félórát a Nagy Márton házában. Neki azt mondta a gazdáné, hogy rosszul van a nagyságos ur. *Kálmán* Jánosné állitólag akkor járt arra, a mikor a szóbeli végrendelkezés történt. Kétszer is megfordult ott s látta Bellaiékat, amint kijöttek a szobából. Vele volt ekkor Molnár Ferencné és Mózsi Kata.

Rónay elnök: Látta Bellaiékat?

— Igen, a gangon.

— Hát Nagy Mártont, a beteget?

— En, meg a másik két asszony bementünk hozzá, de ránk emelte a száját, hogy mit tolakodunk.

Nagy biró: Miből él maga otthon Kadarkuton?

— Hát a *tudalmambul.*

— Mi az a maga tudalma.

— Varrogatni járok.

— Aztán meg tud abból élni.

— No, meg mosok is.

— És ebből él? Igazán ebből?

— Kérem, tekintetes ur, ne tessék engem ilyen kérdezésekkel sértegetni. (Derültség.) Ne ám, mert én becsületes asszony vagyok, — mondja Kálmánné szinte fenyegetődző hangon. Az elnök rendreutasitja.

Mikovich királyi ügyész ellenzi a tanunak megesketését, mig *Polónyi* védő érdektelennek mondva a tanut, kéri a meghiteltetését. A törvényszék később határoz.

Molnár Ferencné, egy koros asszony, jól ismerte Nagy Mártont, mert gyerekkora óta dolgozott a pusztáján. Ott járt a halála napján is, mert reggel 5—6 óra közt hallotta, hogy nagyon rosszul van. A faluvégéről Kálmánnéval meg Mózsi Katával mentek oda. Mind a hárman a folyóson találták a gazda szobája felé Bellaiékat. Bementek és Nagy Ákos éppen hideg borogatást tett Nagy Márton fejére.

— Látta a beteget is?

— Igen.

— És élt.

— Még ránk szólt, hogy ne tolakodjunk be.

— Nagy Akos ott volt?

— Hideg borogatást rakott az öreg nagyságos ur fejére.

Vallja tovább a tanu, hogy Kálmán Jánosné mondta neki, hogy ő már előbb is ott járt. A Nagy Márton haláláról csak déltájt hallott.

Nagy biró: Maguk nem voltak még cselédjei se az öreg urnak: hogy mehettek hát maguk be hozzá, még pedig hajnali 5—6 óra között?

— Nálunk, könyörgöm, nagy szokás a beteget látogatni.

— De tán nem hajnalban s aztán látogatják az egysorbeliek egymást.

Tanu: Kérem, nem volt az kevély ember.

Bódis Peterné, született Mózsi Kata a harmadik asszony, aki hajnali látogatást tett volna a beteg ágyánál. Nem tudja megmondani, mely napon halt meg Nagy Márton, de akkor hajnalban találkozott Kálmánnéval, meg Molnárnéval és hármasban mentek Hódosra. Együtt mentek aztán Nagy Mártonhoz.

Rónay elnök: És bementek mind a hárman hozzá?

— Csak egy percre.

— Hát maguk olyan bátran járnak az olyan nagy urhoz?

— Hát kérem, csak szabad beteget látogatni.

— No, azután mi történt benn?

— Az öreg nagyságos ur kiparancsolt bennünket, hogy ne tolakodjunk.

— Nem Nagy Ákos mondta azt, jól látták? Meg is esküszik rá?

— Hogy ne, hisz egész közel voltunk hozzá.

— Biztosan nem a Nagy Ákos beszélt magukhoz?

— Nem; arról is lehet tudni, hogy egész gyenge hangon szólt.

— Ott volt Nagy Ákos is a szobában?

— Ő vizes ruhát tett a beteg fejére.

A következő tanu Pál Ferencné takácsmester felesége. Lényegtelen vallomást tesz.

A tárgyalást holnap folytatják.

Nem lesz iparcsarnok.

(Az aradi ipartestület ülése.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, április 16.

Az aradi iparosok életrevaló, érdekes terve, a mely főképen a kisiparosok helyzetén volt hivatva lenditeni: *az aradi iparcsarnok*, végkép a kátyuba rekedt, s az aradi ipartestület elöljáróságának legutóbbi, *Berán* Antal elnöklésével tartott ülésen körülbelül el is temették azt.

Az iparcsarnoknak április 1-én kellett volna megnyilni, azonban ennek több akadálya támadt. Az aradi ipartestület az iparcsarnok részére *3400 korona* évi segélyt kért a kereskedelmi minisztertől, a ki azonban csak *2000 koronát* szavazott meg. Az ipartestület év elején a segély felének, 1000 koronának kiutalványozását kérte, a mire azonban a miniszter ujabb pótlásokat kért a feltételekre nézve az ipartestülettől. Azalatt pedig, a mig a miniszter és az ipartestület között az iratváltás folyt, az iparcsarnokban való részvételre jelentkezett *hatvankét iparos közül harminckettő visszalépett.* Az iparcsarnok tervbe vett helyének, az árucsarnoknak tulajdonosa pedig csakis oly feltételek mellett hajlandó a bérletet megkötni, ha legalább *500 négyszög méter* helyre történik jegyzés. Mindezek folytán az ipartesület elöljárósága elhatározta, hogy *egyelőre az iparcsarnok tervétől eláll.* Az ülésen nehányan elitélően szóltak a keresdelmi miniszterről, mint a melynek huzavonája okozta, hogy a nagyfontosságu intézmény csak halva született terv lehetett.

Ezután az *aradi tanone- és segédkiállitás* tervével foglalkoztak. A kiállitást *augusztus hó* folyamán, a polgári fiuiskola nagytermében rendezik, még pedig az egész kereskedelmi és

iparkamara területére kiterjedően. A legjobb és legszebb tárgyakat kiállitó tanoncok és segédek *pénzbeli jutalmat* kapnak, a munkaadók pedig *elismerő oklevelet*. A kiállitás legjobb munkáit pedig kiállitják, s felküldik Budapestre, a kereskedelmi miniszter által a tél során rendezendő *országos tanonc- és segédmunkás* kiállitásra.

Végül az *aradi ipartanoncoktatás decentralizációjá*n fölött tanácskoztak. A tanonciskola felügyelő bizottsága helyeslléssel fogadta az ipartestület tervét, hogy az iparos tanoncok ne valamennyien egy helyen, a templom-utcai fiuiskolában, hanem *négy kerületbe osztva*, négy iskolában oktattassanak. A felügyelő bizottság felhivta az ipartestületet, hogy a tanoncokat kerületenként irassa össze, s a jegyzéket hozzá terjessze be.

SZINHÁZ ÉS IRODALOM.

Szinházi botrány Nagyváradon.

— A Marseillaise és a katonazenekar. —

Arad, április 16.

A nagyváradi Szigligeti-szinházban az *Ember-tragédiájának* ma esti előadásán nagy botrány történt. A forradalmi jelenet végén tudvalevőleg az összes szereplők eléneklik a francia forradalomnak tüzes himnuszát: a Marseillaise-t. Glédába áll az egész személyzet, amely egy perccel előbb még vad, forradalmi tombolásban mozgott a szinen s a *fegyverre honfiak* felharsanó ütemére előreront a lámpákig. Ez a jelenet az Ember tragédiájának minden előadásán óriási hatást kelt.

Ma este a nagyváradi közönség lelkes tapsokkal megakarta ismételtetni a forradalmi induló eléneklését. Mintegy *negyedórdig szüntelenül zugott* a taps, mely később valóságos tombolássá fajult, a dalt azonban nem akarták megismételni. A közönség hangos szavakban adott kifejezést kivánságának, — mindhiába, a karmester pálcája mozdulatlan maradt.

Órkánszerü taps között hurták fel a függönyt a londoni vásárjelenetre, *az előadást azonban nem lehetett folytatni*. A szereplők elvesztették fejüket, tehetetlenül jártak ki s be a szinpadon, a közönség még mindig tombolt.

Végre a *rendőrségnek kellett közbelépnie*, hogy megakadályozza a tüntetés elmérgesedését. Csak nagynehezen lehetett lecsillapitani a tombolást, mely végre megszünt anélkül, hogy a gyujtó dalt megismételhették volna.

A botrány oka pedig az volt, hogy a nagyváradi cs. és kir. 37-ik gyalogezred parancsnoksága *megtiltotta a katonazenekarnak*, mely a szinházi orkeszter-zenét szolgáltatja, *hogy a Marseillaise-t megismételje*. A tegnapi előadáson egymásután *ötször* játszotta el a katonazenekar a forradalmi indulót, a mai előadáson azonban már csak *egyszer* volt szabad eljátszaniok.

Nagyváradon élénk feltünést keltett a ma esti botrány s tekintve, hogy a holnap esti előadásra is az Ember tragédiája van kitüzve, attól tartanak, hogy a botrány megismétlődik.

—

* **Interregnum a Nemzeti Szinházban.** Gróf *Keglevich* István intendáns és *Bezerédy* Viktor miniszteri tanácsos tegnap a képviselőházban hosszabb ideig tanácskoztak *Széll* Kálmánnal, a Nemzeti Szinház igazgatói állása dolgában. A tárgyalás döntésre vezetett és pedig abban állapodtak meg, hogy *Beöthy* László lemondása elfogadtatván, a Nemzeti Szinház igazgatásával ideig enesen *Somló* Sándort bizta meg a belügyminiszter. Beöthy László ma délben már át is adta Somló Sándornak a kezelése alatt levő irományokat.

* **Székely Irén visszatérése.** *Székely* Irén — mint már emlitettük — megbánta, hogy ott hagyta a nagyváradi közönséget, mert visszatért, hogy megengesztelje *Somogyi* Károlyt. A szinház igazgatója hajlandó is visszafogadni a megtért primadonnát, de csak uj szerződés alapján. A régi szerződésben, amelyet a diva megszegett, 20,000 korona évi fizetés volt kikötve, most Somogyi csak *fellépési dijak* fejében akarja szerepeltetni Székely Irént a nagyváradi szinpadon. A müvésznő egyes fellépéséért 80 koronát kapna, hónaponkint tizenkét estét biztositanának részére, ezenkivül elengednék neki a régi szerződés megszegéséért járó 5000 korona vinkulumot. Székely Irén 180 korona fellépési dijat kér egy estére, s most e tekintetben folynak a tárgyalások. A primadonna három napi gondolkozási időt kért, hogy elfogadja-e a szinigazgtó ajánlatát.

* **Szendrey Mihály és Miskolc.** *Szendrey* Mihály, a kassai Nemzeti Szinház igazgatója májusnan hat előadást akart tartani Miskolcon. A szinügyi bizottság azzal a megokolással utasitotta el kérésével, hogy ez a hat előadás ártana a — jövő évi szezonnak.

Kegyelem a halál küszöbén.

(Történet az aradi várbörtönből.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, április 16.

Bizony vannak, akik megirigylik azt a szerencsés embert, aki véletlenül katonakorában hal meg. Mert azt katonai parádéval, muzsikaszóval temetik el. A koporsófát vivő kocsi előtt mélabus nótákat fuj a katonabanda, utána meg egy szakasz legény lépked peckesen, szertartásosan. Nehány tiszt is lépked a koporsó után: bizony ilyen tisztesség nem éri például Csigereán Nikifort, ha Vaszolyán talán elszenderedne.

A filozófusok azt mondják, hogy a halottnak mindegy. Nohát, ez a história azt mutatja, hogy nem mindegy.

—

Tudni kell, hogy a katonarabot, ha meghal, nem temetik el parádéval. Annak nem jár ki a Leichenconduct. Az körülbelül a nyilvánosság kizárásával hal meg. Azt egy gyarló koporsóba teszik, kocsira rakják, s a Maros mentében kiviszik a katonatemetőbe. Mert a katonai büntetőtörvénykönyv nagyon kevéssé veszi emberszámba az olyat, aki rabbá lesz.

Az *aradi* katona fegyház nyirkos, szük kazamatáiban szenvedett egy *Kiss* József nevü magyar katonarab. Olyan szürke, igénytelen legény volt, nem is vált ki a többi rabok közül. Jóformán nem is tudták, mért került oda: talán a felebbvalóját találta ellátni, vagy tán dezertált.

Csak akkor került rá a figyelem, amikor Kiss József, katonarab, köhögni kezdett, aztán egész beteg lett. — A kazamáták klimájában ugyanis hamar megterem a tüdőhurut: az pedig fogékonyná teszi az embert a tüdővészre. Kiss József is beléesett, amire bevitték a rabkórházba. A beteg-ágyon, mikor azt kérdezték, nem kiván-e valamit, csak azt hangoztatta:

— Azt az egyet szeretném: ha mint *szabad ember halhatnék meg* . . .

Azt érezte a szegény, hogy a büntetése letelt már nem éli meg.

Furcsa kivánság, hogy valaki, mint szabad ember akar meghalni. Talán csak a paradés temetésért történik. Hanem a kivánságának nem állották utját. Két és fél évet leszenvedett a büntetéséből, jó viseletü rab volt: a térparancsnokság fölterjesztette kegyelemre a halálához közeledő rabot.

Szombaton délután érkezett meg a cs. és kir. hadügyminiszter értesitése, hogy Kiss József *kegyelmet kapott*. A törzsfoglyár bement a rabkórházba, Kiss József elé és felolvasta előtte a hadügyminiszter leiratát.

Ezután következett valami: a minél jobban alig jellemzi más a katonaélet ceremóniás voltát. A csontig aszalt katonát, a kiről az orvosok tudták, hogy alig élhet egy-két napot, szombaton délután hordágyra tették, s a *rabkórházból átvitték* a szabad emberek ispotályába, *a vár csapatkórházába*. Ott folytatta a haldoklást — a szabadságban. Vajjon van öröm az isteni szabadságban, ebben a szent érzésben, a mikor az ember az élet utolsó óráiban ágyhoz szögezve, kapja vissza?

—

A szabadságot, a melyre annyit sóvárgott, huszonnégy óráig élvezhette. Vasárnap este, a szabad emberek ispotályában, a csapatkórházban *meghalt*. Milyen jó, hogy a hadügyminiszteriumban nem halogatták egy nappal a kegyelem-levél expediálását.

Hétfőn aztán eltemették, a mint szabad embert, katonát megillet, parádéval. Kivonult a katonabanda, meg egy szakasz legénység. Gyászolók nem voltak a halottas koporsó után, isten tudja, hol van a familiája, ha van is, ki tudja, tudni akarnak-e róla? Tisztek se voltak a temetésen: a mikor katonát temetnek, rendesen a századbeli tisztek vonulnak ki. A kegyelmet kapott rab pedig nem volt században. A katonabandán, a szakasz legénységen, meg *Uray* Sándor református lelkészen kivül csak a törzsfoglyár lépkedett a temetési menetben. Neki volt a legtöbb köze a halotthoz. Ennél szomorubb katonatemetés aligha volt még az egész hadtestben.

Katonatörténetekben dolgozó iró urak, irjanak erről egy históriát, aztán irják fölibe cimül: *Ének a szabadságról.*

Az aradi ruha-utazó.

(Letartóztatott szélhámos.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, április 16.

A szegedi rendőrség letartóztatott egy *aradi* illetőségü uri embert. Ez az uri ember ruha-utazónak mondja magát s azzal kecsegteti áldozatait, hogy 200 forint áru öltönyt szállit nekik 2—3 forint havi részletfizetésre.

A szegény nép, mely oly nehezen jut ily kedvező feltételek mellett rubához, lépre megy. Az „utazó ur" felveszi a megrendelést és az első 2—3 forintnyi részletet s mint a ki jól végezte a dolgát, eltávozik. Hogy azután a becsapott vevő se ruhát nem kap, sem az „utazó urnak" nem hallja többé a hirét, az csak természetes.

Az alsóvárosi Szeged vasuti állomáson a hordárok is hallották ennek a mesés olcsó árakban utazó urnak a hirét és egymás közt megbeszélték, hogy ők is beállanak a vásárlók közé. Az olcsó ruhakereskedő hire a hordárok révén eljutott *Csordás* György alsóvárosi őrparancsnokhoz, a ki mindjárt gyanitotta, hogy mi rejlik a dolog mögött. Csordás magához vett két rendőrt és elindult, hogy felkeresse azt az urat, a ki divatlapokkal utazik és két forintos részletfizetésre dolgozik.

Tegnap este 10 órakor nyomába jutottak az idegennek, a ki másodmagával éppen *Bigner* Antal vasuti váltóőrnél volt üzletek kötése végett. Csordás igazolásra szólitotta fel a két idegent, kiknek azonban semmi igazoló papirjuk sem volt.

A rendőrségre vezetvén őket, azonnal kihallgatták mindkettőt. Az utazó *Gregus* Jánosnak mondja magát, állitólag 22 éves, nős, szabómester, *aradi születésü és illetőségü*. Társa, a kinek szintén semmiféle okmánya nincs, *Valcz*

Milos nevet vallott be, 19 éves facér lakatossegéd, kit Gregus Valkányon szolgának fogadott fel 10 forint havi bérrel és teljes ellátással. Irataikról azt mondják, hogy Rábén hagyták egy földmüvesnél, aki megrendeléseket tett náluk..

Mostan Makóról ment Szegedre a jeles kereskedő, Makón mintegy 20 „üzletet" kötött.

Az elfogottak először is a kihágási biróság elé állittattak, a hol egy-egy napi elzárásra itélték őket. Azután is még a rendőrségen marad a két bajtárs, mert illetékességüket kell tárgyalni. Valószinü, hogy álneveket mondottak be s ennek kideritésére megindult az eljárás. Az is lehetséges, hogy a furcsa üzlettel kapcsolatosan mellékfoglalkozásul a betörösdit is üzték.

A borosjenői mandátum
vizsgálat alatt.

(Plopu táblabiró Borosjenőn.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, április 16.

Az általános képviselőválasztáskor Aradmegye borosjenői kerületében két ellenjelölt volt: *Solymossy* Lajos báró és *Petkovits* István, kik mindketten szabadelvü programmal léptek föl.

A választásból ujból a régi képviselő, Solymossy báró került ki győztesként, mire Petkovics választói nevében *Valea* György és társai peticióval támadták meg a mandátumot. A kérvényezőknek az volt a vádjuk, hogy „Solymossy Lajos báró nemcsak a gazdatisztjei utján üzte a lélekvásárlást, hanem egyik-másik helyen személyesen is jelen volt a vesztegetéseknél. Azonkivül a képviselő Borosjenőn, Csermőn és Borossebesen választói lakomákat rendezett, melyeken ő maga is részt vett.

A kérvényezők meghatalmazottja *Szende* Tivadar dr. aradi ügyvéd, a mandátum védője pedig *Edvi-Illés* Károly volt.

A Kuria a felhozott vádak alapján — mint annak idején megirtuk — elrendelte a vizsgálatot, de csak azokra a pontokra, melyek abszolut érvénytelenségi okokat tartalmazhatnak. A vizsgálat megejtésével a Kuria a nagyváradi táblát bizta meg.

A nagyváradi tábla megbizásából *Plopu* György dr. nagyváradi táblabiró kiutazott Borosjenőre, ahol már két nap óta folytatja a vizsgálatot.

Tegnap négy tanut hallgatott ki, akik tagadták, hogy őket valaki megvesztegette volna.

Ma hallgatta ki Plopu biró a koronatanut, *Holtyán* Gavrilla morodai földmivest, aki állitólag száz forintot kapott volna Solymossy gazdatisztjétől, *Baranyi* Sándortól.

Holtyán a mai kihallgatás alatt azt vallotta, hogy egy krajcárt sem kapott, Baranyi is ugy vall, s vallomására esküt is tett, hogy nem adott Holtyánnak egy krajcárt sem.

A vizsgálatot a mai napon délután 3 órakor fejezték be.

Holnap folytatják és ekkor még mintegy 5—6 embert fognak kihallgatni. A vizsgálatot valószinüleg már holnap be is fejezik.

A vizsgálatnál Szende Tivadar dr. ügyvéd helyettesével képviseltette magát.

MULATSÁGOK.

(=) **Ünnep a ligetben.** Az aradi *Nemzeti Szövetség* junius 1-én ünnepélyt rendez a városligetben. Az ünnep nagyszabásunak készül; az elnökség a napokban alakitja meg a rendezőséget.

Veszedelem
az aradi huszárkaszárnyában.

(Lovak pusztulása Arad környékén.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, április 16.

Megirtuk tegnapi számunkban, hogy az *aradi* cs. és kir. huszárlaktanya lovai között járványos betegség lépett föl, a melynek terjedése ellen az ezred parancsnoka, *Lázár* Frigyes cs. és kir. ezredes a legmesszebb menő óvóintézkedéseket tette meg.

A huszárkaszárnyában fellépett járvány, a mint értesülünk, *Aradon és Arad egész környékén uralkodik.* Aradon *négy istálló* van a takonykórral megfertőzve. A laktanyában föllépett járványról Lázár ezredes tegnap jelentést tett a városi rendőrkapitányságnak, mely az állatorvosok utján megtette a szükséges lépéseket.

Egy kezeink között levő levő és hiteles helyről vett kimutatás szerint Arad környékén a következő helyeken léptek fel ragadós betegségek a lovak között:

A *takonykór*: Arad, Világos, Pankota, Galsa, Szinitye, Kurtics, Szapáriliget Kis- és Nagy-Varjas *aradmegyei*, Battonya, Marcibánya-Dombegyháza *csanádmegyei*, Lippa, Vinga, Monostor, Szécsány, Temes-Rékás, Bencsek, Knéz, Varjas, Beregszó, Szakálháza, Kisoda és Gyirok *temesmegyei községekben.*

A *rühkór*: Pankota, Világos, Gyorok, Szapáryliget, Simánd aradmegyei; Vinga, Szécsány, Alliós, Traunau, Fönlak, Monostor, Varjas, Beregszó, Knéz, Kisbecskerek *temesmegyei* községekben.

A *lépfene*: Kurtics és Szemlak *aradmegyei*, Kisiratos *csanádmegyei*, Szabadfalu, Ságh és Medves *temesmegyei* községekben.

A kimutatás az 1901. december 1-től 1902. április 15-éig fellépett betegségek után készült. Amint látható, a vidéknek lóállománya meglehetősen nagy mértékben meg van fertőzve s az aradi huszárezred parancsnokságának kettőzött óvatosságra van szüksége, hogy a katonai kincstárt a további károktól megkimélje.

Diák-otthon
az aradi tanitóképzőben.

(Internátus az uj épületben.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, április 16.

Az aradi *állami tanitóképző* épületének régi terve valahára ez évben dülőre jut. Az épület helyeül már ki van jelölve a Maros-parton a nyári szinház mellett levő telek. Néhány hét előtt Aradon járt ez ügyben a vallás- és közoktatásügyi miniszter kiküldötte, a ki tudatta, hogy rövid időn belül ujra Aradra jön, s akkor lehozza az épület végleges terveit. Egyben azt is kijelentette, hogy a *költségvetés szentesitése után* az epületre azonnal kiirják az árlejtést, s *ez év októberében* a tanitóképző épülete *tető alá kerül.*

A tanitóképző uj épületében egy nagyfontosságu, érdekes intézményt valósit meg a közoktatásügyi miniszter. Az épületben nagyobb szabásu *internátust* létesit, a melyben a tanitóképzőnek *száz növendéke* fog lakást és teljes ellátást kapni. Az internátus szabályzata már le is érkezett *Szabó* József tanitóképző intézeti igazgatóhoz, s annak terve szerint az internátus kétségtelenül nagy hatással lesz a jövő tanitóinak nevelésére.

Az internátusban lakó növendékek egyrésze *teljesen ingyen* fog ellátást kapni, másrésze pedig rendkivül olcsó összegért, navi huszonnégy, esetleg tizenkét koronáért. Az állam most is a tanitóképző diákjainak nagy részét segélyben részesiti; a jövőben ezek segély helyett egészen, vagy félig ingyenes helyet kapnak az internátusban. A kik az egész dijat lefizetik, azok is igen kedvezően jutnak ellátáshoz.

Az internátus lakói szigoru fegyelem alatt fognak állani. Egy felügyelő-tanár, esetleg egy bennlakó tanársegéd közvetlen gondozása alatt állanak. Reggel öt órakor kelnek, s este kilenc órakor le kell feküdniök. Meg lesz szabva a munka-, a séta- és a szórakozás-ideje. Az intézet orvosa minden másodnap vizsgálatot tart az internátusban. Az étrendet, valamint a *heti menüt* az intézet igazgató-tanácsa állapitja meg a miniszter jóváhagyásával.

Talán felesleges is hangsulyozni, hogy ennek a *diák-otthonnak* nagy hatása lesz a tanitóképző hallgatóinak erkölcsi nevelésére is. És ennek, valamint a rendes, fegyelemhez szabott életmódnak talán sehol sincs nagyobb fontossága, mint éppen azoknál, a kik maguk is a nevelésre lesznek hivatva.

A Dolores.

(Zichy Géza gróf zeneköltménye.)

Arad, április 16.

Aradi énekesek, az aradi dalegyesület és az oratórium nő- és férfitagjai szombaton és vasárnap este adják elé hatalmas zenekari kisérettel gróf *Zichy* Gézának, a hirneves zeneszerzőnek *Dolores* cimü zeneköltményét.

A közönség érthető kiváncsisággal néz a premiér-est elé, alig van azonban valaki, aki az előadásra kerülő poéma tartalmát ismerné. A nagyszerü zeneköltménynek szövegét is, zenéjét is tudvalevőleg gróf Zichy Géza irta. A cselekmény első része egy kolostorban játszik, szereplő személyei: a zárda főnöknője, *Fernando* a keresztes vitéz és *Dolores*, a kolostor legszebb apácanője.

Az előadást a *férfi-kar* éneke vezeti be, melynek refrénjét a *női-kar* énekli:

— Memento mori . . .

A főnöknő maga köré gyüjti a zárda apácanőit s meghagyja nekik, hogy a harcból érkező keresztes vitézeket, kik tápot, kötést, balzsamot kérve állnak a zárda kapuja előtt, vegyék ápolás alá:

. . . De csak a sebekre néztek,
Rájuk nem, — mert férfiak . . .
. . . Pillantást, hogy ha látok,
Melyben pokol lángja ég,
Rut halál és örök átok
Büntetése sem elég!

A keresztesek bevonulnak s *Dolores* megpillantja köztük a legdaliásabbat, a legszebbet: *Fernandót*, ki sulyos sebtől vérzik. Szerelemre gyulad iránta s mikor sebét vérezni látja, elszorul a szive, feje szédülni kezd, s remegve leroskad. A főnöknő megpirongatja:

— A sebtől félsz? — Szégyen reád, apáca a neved! Kelj föl Dolores, ápold őt . . .

Fernando:

Egy korty vizet, vagy meghalok.

Dolores:

Te élni fogsz, mert itt vagyok.

A második részben Fernandó megindul az apácák áhitatos, megnyugvással telt énekén. Meglátja Dolores arcán, hogy szenved s ez be is vallja, hogy szeretne meghalni. Fernandó felkiált:

— Meghalni igy szépen, ifjan,
Elhervadó bimbó gyanánt?
Átkozott legyen az elme,
Mely kolostorba szánt.

Majd arra kéri Dolorest, vetné leaz apácaruhát. A szép apácanő, bár szereti a vitézt,

megborzad a férfi szerelmi vallomásától. Fernando azonban tovább kérleli:

Hiába minden tettetés
Jól tudod, érzed,
Hogy egymáshoz láncolt
Az ég, a pokol, a végzet.
Örvényben forgunk . . .
. . . S ha együtt nem is élhetünk,
De együtt meghalunk.
Sorsod, urad, szerelmesed,
Az kéri csókodat,
Hiába intsz, pirulsz, remegsz,
Szived már csókot ad.

Dolores:

Megőrjit a láz heve,
Bocsáss, eressz, futok . . .

Fernando:

E homlok, amely int nem-et
S feszül rajt' az ideg
Mig lent a hullámzó kebel
Igen-t, igen-t liheg.

Dolores:

Igaz, Fernando, ugy vagyon
Nem titkolom . . .

S a kót szerelmes megszökik. A harmadik részben a szerelmes pár szökése van megirva. Fernando lovon ül, ölében Dolores, a paripa pihegve vágtat. Az üldözők már-már elérik őket, Dolores pedig arra kéri lovagját, hogy szurja le őt tőrével, maga pedig meneküljön. Fernando bátoritja kedvesét, az azonban leveti magát a lóról, s véresen fekszik a köveken. Fernando leszáll a lóról, karjain viszi haldokló aráját, a ló pedig fut egyedül tovább. Az üldözők tovább futnak az üres paripa után, az üldözött vitéz pedig egy remete kényhójához ér.

Dolorest itt lefekteti moh-ágyra, hol az apáca nő pár perc mulva meghal:

— Fernakdo csókolj meg, én megyek, már megyek . . .

A lovag megcsókolja nőjét, s aztán tőrt szur a maga szivébe

. . . s ott feküdt
A második halott.

A költeményt a kar éneke fejezi be:

. . . Bár porába szállt a test,
Nem halhat meg soha
Az isten-áldott, tiszta szent
Legelső szerelem.

Az egész münek ugy a zenéje, mint a librettója hatalmas drámai erővel van fölépitve s igy sikere előreláthatólag fenomenális lesz.

A szerző holnap, csütörtökön délben érkezik le a fővárosból Aradra, hogy este 8 órakor müvének főpróbáján jelen legyen. Az előadást ő maga fogja dirigálni a szinházban.

HIREK.

Az aradi ipartestület Zichy Jenő grófhoz.

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, április 16.

A kereskedelmi tárca költségvetésének tárgyalása során élénk föltünést keltettek azok a beszédek, a melyeket Zichy Jenő, az *ipargróf* (ez a csipkedő szó manapság dicsérő jelzővé vált) tartott az ipar, különösen a vidék iparának bajairól. A beszéd az egész országban lelkes visszhangot keltett, s *az aradi ipartestület* azok alkalmából Zichy Jenő grófhoz a következő lelkes üdvözlő levelet intézte:

Ő kegyelmessége
Zichy Jenő gróf
országgyülési képviselő urnak
Budapest.

A kereskedelmi tárcának parlamenti tárgyalása alkalmából kegyelmességed által tartott beszéd annyira eltalálta a kisiparosság összes óhajainak mértékét, hogy annak a nem csak a saját testületünk kebelébe tartozó, hanem az egész hazánk területén lakó iparosságának mély hálája kell, hogy ennek fejében kisérje minden lépését. Különösen nagy elégtétel reánk nézve az a határozott állásfoglalás, a melyet az *önálló vámterület* érdekében kifejteni méltóztatott. Vajha kegyelmességed példája ugy az országgyülésen, mint a kereskedelmi és iparkamarákban számos követőkre találna. A mint meg voltunk győződve a multban, ugy határozott reménynünk a jövőre nézve is, hogy kegyelmességed hazánk iparosságának érdekeit a leghatásosabban tudja megvédeni, miért is kérjük a mindenhatót, hogy kegyelmességednek a további küzdelemre erőt és kitartást adjon.

Az aradi ipartestület

Kiss Ferenc, titkár — *Berán Antal* elnök.

Horánszky nagybeteg.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, április 16.

Az ország minden részében őszinte sajnálattal, belső aggódással lesik a kereskedelmi miniszter betegségéről érkező hireket. *Horánszky* Nándor, alig hogy elfoglalta miniszteri székét, amidőn ép hozzáfogott volna nagy terveinek, eszméinek megvalósitásához, nehéz betegségbe esett, amely ujabban *sulyos fordulatot* vett. A miniszternek *tüdőgyuladása van*, amely orvosainak véleménye szerint *aggasztó mérvben lépett fel.* Az ország legelőkelőbbjei sorra keresik fel a miniszter betegszobáját, s feszülten várják az orvosi jelentéseket, amelyek egyelőre a legszomorubbat tartalmazzák.

A miniszter betegségéről a következő táviratokat vettük:

Budapest, április 17. Horánszky Nándor kereskedelmi miniszter betegsége ma ismét *komolyabb jelleget* öltött. A mint lapunknak táviratozzák: az influenza következtében az éjjel *tüdőgyuladást kapott.* Látogatókat nem fogadhat, de azért Zerge utca lakását ma is igen sokan keresték fel. Igy ott voltak: *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Apponyi* Albert gróf, *Szentiványi* Arpád, gróf *Károlyi* Sándor és még számosan.

Budapest, április 17. *Horánszky* Nándor kereskedelmi miniszter betegségéről az utolsó bulletint *tiz órakor* adta ki *Müller* tanár. A bulletin szerint a *gyuladási fészek tovább terjedt, a láz emelkedett, az általános közérzet rosszabb lett.*

— **Darányi Ignác főgondnoki beiktatása.** Fővárosi tudósitónk táviratozza: *Darányi* Ignác földmivelési minisztert, *Szilágyi* Dezső utódját a dunamelléki ev. ref. egyházkerület főgondnoki állásában ma délelőtt iktatták be ünnepiesen egyházi méltóságába. A beiktató ünnepség a Kálvin-téri református templomban folyt le az egyház vezérembereinek jelenlétében. Ott voltak: *Szász* Károly, *Kun* Bertalan, *Antal* Gábor, *Kiss* Áron püspökök, továbbá *Cseh* Ervin miniszter, *Hegedüs* Sándor és egyéb előkelőségek, Darányi székfoglaló beszédében rátért a küszöbön álló zsinat feladataira, melyeknek legfőbbike az *1848. évi XX. törvénycikk végrehajtásának* kérdése. Nem hiszi, hogy volna valaki, a ki a törvény szószerinti végrehajtását követelné, csak azt kivánják, hogy a törvény szelleme megtartassék. Égető szükség van — ugymond — egyházi adózási viszonyaink rendezésére; különös gond forditandó a lelkészi gondozásra, tanitóképzésre és a belmisszió ügyének ápolására és fejtegetésére. Végül igéri, hogy az egyházkerület jogai és a kerület törvényadta autonomiája felett mindenkor őrködni fog. *Óva int a felekezeti türelmetlenségtől*, mert nincsen ország, a hol a felekezeti egyetértésre oly nagy szükség lenne, mint nálunk. A beköszöntő beszédet nagy éljenzéssel fogadták.

— **A szerkesztőségből.** Az *Aradi Közlöny* szerkesztősége egy kitünő munkaerővel lett gazdagabb. *Faragó* Rezső, a fiatal ujságirói gárda egyik legzseniálisabb tagja, kinek nevét hirlapirói müködésén kivül, szép poétai tehetséggel megirt költeményeiről is jól ismeri az aradi közönség: ma belépett az *Aradi Közlöny* szerkesztőségének kötelékébe.

— **Az aradi fiókposta helye.** Az aradi kereskedelmi és iparkamara tegnapi ülésén Domány József beltag inditványára elhatároztatott, hogy a kamara lépéseket tesz az *aradi fiókpostahivatalnak e Karolina-utcába* tervezett kihelyezése ellen, mert ez a hely távol esik a forgalom körétől s ott a posta rendeltetésének nem fog megfelelhetni. A kamara azt kéri, hogy adjanak helyet a fiókpostának vagy a *városházban* vagy a *kincstári palotában.*

— **A kézdivásárhelyi választás.** Kézdivásárhelyről táviratozzák: A képviselőválasztás reggel 8 órakor kezdődött. A választási elnök dr. *Török* Andor. Jelöltek: *Szentkereszty* Béla báró szabadelvüpárti és *Ráth* Endre, *Kossuth* Ferenc titkárja, függetlenségi-párti programmal. A választás délután ért véget. Beadtak összesen 322 szavazatot; ebből Szentkereszthy Béla báró 251-et, Ráth Endre pedig 271-et kapott. Képviselővé tehát *husz szótöbbséggel Ráth* függetlenségi-pártit választották meg.

— **Hó — áprilisben.** *Iglóról* táviratozzák: Itt reggel 5 órától kezdve *szakadatlanul esik a hó.* Az egész környék fehér köntösben díszlik. Az időjárás ehhez képest igen hüvös. Tegnap az ország több helyén szeles, esős vihar volt. Igy Eger, Sopron, Torda és Nagy-Egyed környékén, sőt Balassa-Gyarmaton jég is esett.

— **Az O. M. B. aradi főnökhelyettese.** Az *Osztrák-Magyar Bank* aradi fiókintézetének uj főnökhelyettesévé a bank igazgatótanácsa dr. *Fényes* Ivánt nevezte ki. Az aradi telep eddigi főnökhelyettese: *Laczay* Endre tudvalevőleg az elhunyt Martiny Gyula utóda lett a főnökségben, dr. Fényest pedig Laczay helyére nevezték ki. Az uj adjunktus eddig a budapesti főintézet tisztviselője volt.

— **A bécsi kártyapörök epilogusa.** A bécsi zsoké-klubban történt ismeretes baccarat-pártik, melyeknél *Szemere* Miklós tudvalevően két millió koronát nyert *Potocky* József gróftól és a melynek játszói a biróság elé kerültek, a klub válságához vezetett. Amint Bécsből táviratozzák, a klub elnöke: *Colloredo-Mansfeld* Ferenc gróf, az alelnök: *Auersperg* Ferenc gróf s a vezérigazgatóság tagjai: *Baltaszi* Arisztid, *Trautmansdorff* Alajos gróf és *Solms* Sándor herceg *lemondtak a tisztükről.* A közvélemény előtt megbotránkozásra adott okot, hogy a klubban oly játékokat üztek, melyek nem csupán az osztrák büntető-törvénykönyv intézkedéseivel, hanem a klub szabályaival is ellenkezésben állanak s ez okozta a vezetőségben történt válságot. A lemondottak közül Trautmansdorf gróf maga is részt vett a pörös játszmákban és a többi vádlottakkal együtt ezer korona pénzbirságra itéltetett. Az uj vezetőség megválasztására a klub e hó 30-án rendkivüli közgyülést tart.

— **Telefon összeköttetés Arad- és Békésmegyék között.** Hirt hoztunk a tervről, hogy Arad- és Békésvármegyék között távbeszélő összeköttetést létesitenek. Az aradi kereskedelmi- és

iparkamara tegnapi ülésén a *Békés- és Arad-vármegyék közötti távbeszélő* összeköttetés tekintetében elhatározta, hogy az összeköttetés költségeiből még fedezetlen résznek biztositása érdekében megteszi a szükséges lépéseket, mert Arad kereskedelme szempontjából is fontosnak tartja, hogy az a rég sürgetett összekapcsolás létesüljön. *Kristyóry* János elnök és *Böhm* Adolf beltag jelentették, hogy már a mai nap folyamán csaknem teljes egészében biztositva van a szükséges összeg s remélhető, hogy az épitkezés minden akadály nélkül eszközölhető lesz.

— **Lendl Adolf összeférhetlensége.** Fővárosi tudósitónk táviratozza: A képviselőház összeférhetlenségi zsürije ma döntött *Lendl* Adolf dr., a temes-rékási kerület országgyülési képviselője ellen bejelentett összeférhetlenségi esetek fölött. A bizottság tagjaivá a képviselőház ülésén sorrendben *Szcitovszky*, *Farkas* József, *Neiszider*, *Mandel*, *Vass* gróf, *Erreth* János, *Kabos*, *Podmaniczky* Frigyes báró, *Issekutz* Győző, *Fabinyi* Teofil, *Szluha*, *Rabár* Endre, *Kubik* Béla és *Kossuth* Ferenc képviselőket sorsolták ki, akik a képviselőház ülésén letették az esküt. A bizottság erre azonnal összeült tanácskozásra s rövid tárgyalás után hozta meg határozatát. A zsüri Lendlnek az állammal való szerződéses viszonyát *nyolc szavazattal négy ellen a képviselőséggel összeférhetetlennek* mondotta ki. Hir szerint Lendl mandátumát megtartva, lemond vállalatainak állami összeköttetéseiről.

— **Megcáfolt zászlósértés.** A *Budapesti Hirlap* mai száma azt a hirt közli, hogy a Zágráb melletti *Daruváron* meggyalázták a nemzeti lobogót. A déli vaspálya-társaság daruvári állomásának fölvételi épületén ugyanis, az állomás előterére néző oldalon április 11-én kitüzték a magyar nemzeti zászlót. Ezt a déli vasut budapesti üzletigazgatóságának intézkedésére tették. A zászlót éjszaka ismeretlen tettesek leszakitották s a foszlányokat magukkal vitték. A bátor horvátok ezt a hőstettet éjszaka, senkitől nem látva hajtották végre. — Ejjel táviratozza tudósitónk, hogy Zágrábban a daruvári zászló-afférről semmit sem tudnak.

— **Május elseje.** Budapestről jelentik: A munkások fővárosszerte szervezkednek már, hogy a május 1-ét általános munkásünneppé alakitsák. A mozgalomhoz valamennyi munkáskategória csatlakozott s ezek, élükön a különféle szakegyletek vezetőségeivel és a szociáldemokrata párt főembereivel, nagyban gyülésznek az általános munkaszünet érdekében. Igen valószinü is, hogy május 1-én, mint már évek óta, általánosan szünetelni fog a munka.

— **Főhadnagy és önkéntes afférje.** Zágrábból táviratozzák: *Krausz* Rikárd zágrábi önkéntes provokáltatta *Pampichler* főhadnagyot, a ki a lovaglóiskolában az önkéntest *lovaglóostorral megverte*. A főhadnagy *megtagadta az elégtételt*, kijelentve, hogy nem köteles megverekedni olyan tényeért, melyet *mint fölebbvaló* követett el. Krausz önkéntes följelentette a főhadnagyot a hadtestparancsnokságnál.

— **A májusi előléptetések.** Mint a *P. L.* irja, az idei májusi katonai előléptetések nem mondhatók igen kedvezőknek. A tábornoki karban való előléptetések a mult évek valamennyiénél gyöngébbek. Táborszernagyi előléptetés egy lesz, és valószinüleg *Horsetyky* Károly altábornagygyal töltik be ezt a rangot. Altábornagyi állás öt van üresedésben s ez állásokat valószinüleg *Perl* Mór, gr. *Altems* Mór, *Matt* Alfréd, *Leube* Albert és *Klobucsár* Viktor tábornokokkal töltik be. Vezérőrnagyi állás három van üresedésben, ehhez járul még az a hat tervbe vett vezőrőrnagyi állás, a melyet a honvédkerületi parancsnokságoknál kivánnak létesiteni. Ezredesi állás csupán 16 fog betöltetni. Igy a törzstiszti-karban sem várható tömegesebb előlépés, gyönge lesz a fő- és az alantas tisztek létszámában is az előléptetés, de különösen gyönge a nem-csapattisztek előlépése.

— **Szédelgő gavallér.** Fővárosi tudósitónk táviratozza: A budapesti rendőrség letartóztatta *Bölöny* Ákost, a hasonnemü erdélyi zsentri család fiatal sarját, mert furfangosan kicsalt módon ötezer forintig meglopott egy református papot. Bölöny Ákos még a nyáron Balatonfüreden szoros barátságot kötött a jómódu református pappal, akitől itt-ott apró kölcsönöket is kapott. Hat héttel ezelőtt Bölöny elutazott a paphoz, akiről megtudta, hogy olyan betegsége van, amelyet az orvosok mütéttel szoktak gyógyitani. Rávette a papot arra, hogy a fővárosban operáltassa magát. A lelkész hallgatott a jómodoru ifju gavallérra s feljött vele Budapestre. Bölöny a lelkészt elvitte a klinikára, csakhogy az ideggyógyászati osztályra. Az orvosnak négy szem között azt mondotta, hogy a lelkész *elmebeteg*. Tegyen ugy, mintha a testi baját vizsgálná, de figyelje meg a meghibbant elmeállapotát. Bölöny terve sikerült. Az orvos irásban kiadta Bölönyinek, hogy a lelkész elmebeteg s ez irás segélyével az ifju a lelkészt elhelyezte az angyalföldi tébolydában. — Mikor itt a lelkészt átvették, minden irását, értéktárgyát gyanutlanul átadták a kisérőjének: Bölönynek. A lelkész csak napok mulva tudta megértetni a tébolyda orvosaival, hogy ő tulajdonképpen ép elméjü. Ezt persze az orvosok nem akarják elhinni a lelkésznek, mert minden elmebeteg azt hiszi, hogy egészséges. Végre is a rendőrség elé került a bonyodalmas ügy. *Farkas* rendőrtanácsos, a ki a vizsgálatot vezette, Bölöny Ákost kereste. Napok mulva a detektivek megtalálták és bevitték a rendőrségre. Farkas rendőrtanácsos elkérte tőle a lelkész értéktárgyait s erre kiderült, hogy Bölönyi Ákos a lelkésznél volt ötezer forintot elköltötte. Miután kiderült az is, hogy Bölöny a lelkészt, aki tényleg ép elméjü, csak azért csalta fel a fővárosba, hogy a pénzét megkaparithassa, menten letartóztatták és átkisérték az ügyészség fogházába.

— **Öngyilkos háziur.** Fővárosi tudósitónk táviratozza: *Schaffner* Károly budapesti háztulajdonos Ovoda-utcai lakásán *sziven lőtte magát* és meghalt. A hatvanhét éves embert *szivbaja* kergette a halálba.

— **Halálozás.** *Szilágyi* Sándor puszta-kunágotai nagybirtokos tegnap éjjel élte 37-ik évében meghalt. A fiatalon elhunyt földbirtokos holttestét holnap délután 2 órakor helyezik örök nyugalomra a kunágotai családi sirboltban.

Martin Jakab temesvári fiatal kereskedő, aki nehány év előtt költözött Aradról Temesvárra, tegnapelőtt meghalt.

— **Egy főispan balesete.** Miskolcról irja tudósitónk: *Vay* Elemér báró főispánt tegnap csaknem végzetes baleset érte. A főispán ugyanis Sajó-Örösre hajtatott ki saját fogatán *Melcer* Gyulához. A midőn Sajó-Szöged községet elhagyták, a hintó elé fogott lovak valamitől megijedtek s őrült vágtatással iramodtak az utnak, mely a Sajó partján visz el. A főispán nyomban átlátta a helyzet veszélyes voltát, egy merész ugrással kiyetette magát a kocsiból, mely nehány pillanat mulva a Sajó kiszáradt medrébe zuhant. A főispánnak szerencsére semmi baja nem nem történt, a mi csak bátor lélekjelenlétének köszönhető. A lezuhant kocsi darabokra tört.

— **Gyászemlékünnepély.** Istenben boldogult *Brüll* Ida, az árvaház egyik alapitványának nagylelkü létesitője, egyeletes emlékének tiszteletére folyó hó 17-én, csütörtökön este 6 órakor az árvaházban (Lujza-utca 1. szám) gyászemlékünnepély tartatik

— **Vasuti pénztárosnőből apáca.** Pár év elött volt a „Szeged"-állomáson egy föltünő szép szőke személypénztárkezelő kisasszony. Sokan bomlottak utána, de a madonna-arcu, epedő kék szemü szép leány tüzbe vetette a sok szerelmes levelet, nem fogadta senki fia udvarlását. Eljegyezte magát egy fiatal vasutas emberrel. Már ki is volt tüzve az esküvő napja, mikor a boldog vőlegény egy szép junius délelőttön átsétált az uj-szegedi ligetbe és ot a rózsa-berek kellő közepén egy revolverlövésse kioltotta életét anélkül, hogy hozzátartozói még csak sejthették is volna, mi vitte az életvidor és látszólag megelégedett fiatal embert a végzetes tettre. E csapás módfeiett leverte a szép menyasszonyt. Lesujtotta a veszteség és kétszeresen bántotta a szomoru eset szenzációja, amely elől a szülői hajlékban keresett egyelőre menedéket. Majd áthelyeztette magát Szegedről Temesvárra, onnét pedig csakhamar Eszékre. Mind hiába! A feledést és a megnyugvást itt sem volt képes föltalálni. Napról-napra jobban hervadt, busongott, mig végre egy családi csapás elhatározó lépésre birta a bánatos leányt. Oda hagyta állását, melynek pedig mintaszerü pontossággal felelt meg mindenkor és kolostorba vonult. A minapában szentelték föl a gráci „Jézus szt. szivéről" nevezett rend tagjává, Krisztus alázatos és szenvedő fehér menyasszonyává az egykori szépséges szép vasutasleányt.

— **Körorvos-választás.** *Mladin* Miklós eleki főszolgabiró pályázatot hirdetett a Megyesegyházán, *Garai* László lemondásával megüresedett körorvosi állásra. A választást *május 12-én* délután négy órakor tartják meg. A pályázat határideje május 8-ika.

— **Életunt nyomdász.** Megrázó öngyilkosság esetét táviratozza fővárosi tudósitónk: *Novotny* Ferenc negyvennyolc éves nyomdász a Ferenc-tér 11. szám alatti lakásán az ajtókilincsre *fölakasztotta magát*. Mielőtt a tettet elkövette, kislánya bejött a szobába s meglátta, hogy apja mire készül. Az apa durva hangon kiparancsolta a leányt, aztán elvégezte az öngyilkosságot. Mire a kislány ujra bejött, az apa már *halva volt*.

— **Egy osztrák szinmüiró öngyilkossága.** Bécsben tegnap délután öngyilkossággal vetett véget életének *Baumberg* Antónia, az ősmert nevü dráma-irónő. A fiatal asszony tragédiája évekkel ezelőtt kezdődött. Egy osztrák földbirtokosnak volt a leánya. Beleszeretett egy fiatal emberbe, aki nőül vette őt, Magyarországba költözködött vele, mikor pedig egy nagy gyárnak képviselője lett, Bécsben telepedett meg. Boldog házaséletük nagyon rövid ideig tartott, mert a férj mindenét eljátszotta és megkezdődött a nélkülözés. Baumberg Antónia, hogy a mindennapi kenyeret megszerezze kettőjük számára és férjének adósságait is törleszthesse, megpróbálkozott a szinmüirással. Hat év előtt megirta a *Trab-Trab* cimü darabot, amely saját tragédiáját tárgyalta. A darab a Rajmund-szinházban került szinre, meglehetős sikerrel. Ezt követte két más szinmüve: A gyermek és a Szerelmi házasság. Ez utóbbi szintén saját életét vitte szinpadra. Szombaton három egyfelvonásos darabja került bemutató előadásra a Deutsches Volkstheaterben. A nélkülözésekkel küzdő, kétségbeesett és életunt irónő izgatottan ment a premierre. Többször mondta környezetének, hogy ha darabja megbuknék, akkor véget vet nyomoruságos életének. Balsejtelme nem teljesedett, a sajtó egyrészre elismeréssel szólott müveiről. Ez bátorságot öntött belé, jóllehet a férje adósságai miatt ismét nyomasztó gondok szakadtak reá. Bamburg Antónta még tegnap délelőtt örömmel mondta Müller-Guttenbrunnak, a *Jubileum*-szinház igazgatójának, hogy milyen nagy szerencse volt rá nézve a szombati siker. Tegnap délután az esti lapokból arról értesült a boldogtalan irónő, hogy levették a müsorról három darabját, a melyeknek holnap kellett volna szinre kerülniök. Végső kétségbeesésében öngyilkosságra szánta magát. Délután 5 órakor kávéért küldte cselédjét, aztán *főbe lőtte magát*. A cseléd már halva találta urnőjét az irószstal mellett. A boldogtalan irónő, aki csak 42 éves volt, levél-

ben bucsuzott el férjétől és leveleket hagyott hátra két jó barátja, *Teler* színész *Kregel* művésznő számára.

— **Hirtelen halál.** Kisjenőről irja tudósitónk, hogy ott *Vután* János 60 éves földmives a község főutcáján a szekerén levő kórót meg akarván erősiteni, a kötelet oly erősen huzta meg, hogy az elszakadt és a szerencsétlen ember a sétáló közönség szemeláttára vehemens erővel a földre vágódott, nyakcsigolyája eltört és menten szörnyet halt.

— **Betörő szinész.** Székesfejérvárról irják: A minap *Lucenbacher* Miklós pettendi kastélyában betörő járt. Világos nappal lopózott be a kastélyba, föltört egy szekrényt s mintegy ezer keronát érő arany- és ezüstnemüt vitt magával. Ugyanaznap a szomszédos Kápolnásnyék községben *Justh* József házában is betörés történt s a tettes innen is értékes zsákmánynyal távozott. A jelek azt mutatták, hogy a két betörést egy ember követte el. A csendőrség nyomozni kezdett s csakhamar el is fogta a tettest, *Sárközy* Árpád borsodi illetőségü szinészt, a kit már be is kisértek a székesfejérvári királyi ügyészség börtönébe.

— **Eltünt kovács-inas.** *Balog* János zimándujfalusi születésü, 18 éves kovács tanonc e hó 2-án gazdájának Kossuth-utcai mühelyéből eltünt s azóta nem találják. A rendőrség keresi az eltünt inas fiut.

— **Kellemetlen séta.** Gyakran a legszinesebb illuziók is hajótörést szenvednek egy csekélységen, melynek könnyen elejét vehettük volna. Nem egyszer megesett már valmelyikünkkel, hogy a szép tavaszi napsugár belopódzott szivébe és eltelve a legédesebb hangulattól, kiment a korzóra sétálni. Am a kegyetlen végzet csakhamar megrontotta örömét. Egy semmiség ugyan, de ami mégis elégséges ahhoz, hogy összes álmait földulja. Nyomta a — cipője. S minél jobban igyekezett a fájdalmat észre nem venni, annál tolakodóbban jelentkezett. Rabszolgája lett a cipőjének. Balsors, ugyebár, egy szép tavaszi napon. Vegyünk azért olyan lábbelit, mely amellett, hogy elegáns és divatos, a lábat nem kinozza és a járást kellemessé teszi. Urak és hölgyek ilyent a legnagyobb választékban Porter Vilmos Nagy-Aruházában, a Szabadságtéren kaphatnak.

A kereskedelmi- és iparkamara ülése.

(Beköszöntő és búcsúzó miniszter. — Elnöki jelentések. — A szállodások és vendéglősök képesitése. — Az orosházi Ferenc József-otthon. — A megrendelés-gyüjtési tilalom kivételei. — Az aradmegyei gabonakereskedelem érdekei. — Allami kitüntetések az iparosoknak. — A trafikusok munkaszüneta.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, április 16.

Az aradi kereskedelmi és iparkamara szerdán délután tartotta teljes ülését *Kristyóry* János elnöklete alatt, a ki mindenekelőtt bemutatta *Horánszky* Nándor kereskedelemügyi miniszter beköszöntő levelét s az elnökségnek arra adott üdvözlő feliratát; jelentette továbbá, hogy *Hegedüs* Sándor volt kereskedelemügyi miniszterhez az elnökség bucsuzó föliratot intézett, melyet a volt miniszter meleghangu táviratban köszönt meg.

Az elnöki közlések további során jelentés történt a kamara mult évi zárszámadásának és idei költségvetésének jóváhagyásáról, valamint arról a küldöttségről, mely a kamara elnökségének és békésmegyei költagjainak közreműködésével a kereskedelemügyi miniszternél járt a *nagyvárad-szegedi vasuti közlekedés* javitása érdekében. Jelentette azután elnök, hogy a *Hirschl*-féle ösztöndijat márc. 15-én Farkas Ferenc és Ecker Manó folyamodóknak itélte oda és hogy az ügy sürgősségére való tekintettel az iparosztály időközben véleményezte az *aradi árucsarnoknak* a miniszter által leküldött szabályzatát valamint előkészitette a *kerületi tanonc- és segédkiállitás rendezését.*

Az érdemleges ügyek során mindenekelőtt a *szállodás és vendéglős-iparnak* képesitéséhez kötése került szönyegre. A kamara véleménye e tárgyban az, hogy a kivánság az előterjesztett alakban nem teljesithető, mert a képesités kikötésének alapfeltétele, hogy az illető iparág kézmüves természetü legyen. Miután azonban a vendéglős és fogadós ipar rendezésére tényleg szükség van, kimondandó volna, hogy azon iparok üzésére csak olyan megbizható egyén kaphasson iparigazolványt, a ki igazolni tudja, hogy szakbavágó üzletben *legalább két éven át* gyakorlatot szerzett. Tekintettel pedig arra, hogy a vidéki viszonyok között még ez a megszoritás is hátrányos lehetne, a gyakorlati élet szempontjából szabatosan megvolna állapitandó a vendéglősök és a kisebb községek étel- és italkiméröi közötti határvonal.

Az Orosházán létesitendő *„Ferenc József tanonc-otthon"* részére 3 évre évi 400 koronás alapitványt szavazott meg a kamara és kimondta, hogy alapitványok tételére buzditani fogja a békésmegyei társadalmi közületeket.

Több piaci és vásári helypénz dijszabályzat letárgyalása után a *bocskor- és papucskészitő* foglalkozások képesitése ügyében akképpen állapittatott meg a kamara véleménye, hogy ezen foglalkozási ágak gyakorlása csakis a cipészipar egyik ágazataként köthető képesitéshez.

Egész serege feküdt a kamara asztalán a kereskedelemügyi miniszter által véleményezés végett leküldött olyan kérvényeknek, melyek a *megrendelésgyüjtési tilalmat* kivánják egyes ipacikkek vagy egyes gyárosok javára tágitani. A kamara most is ragaszkodott ismételten kifejezett álláspontjához és veszélyesnek és megengedhetlennek mondotta ki az 1900. évi XXV. törvénycikk hatályának esetről-esetre kérelmezett felfüggesztését vagy kibővitését. Sokkal rövidebb ideje van életben a kamara szerint a hivatkozott törvény, semhogy annak a kereskedelemre és az iparra gyakorolt hatása alaposan már most elbirálható volna s akkor is, ha a szerzendő tapasztalatok annak módositását tennék szükségessé, ezen módositás nem egyes kérvényező magánfelek kivánságának érdekéből, de az általános közérdek szempontjának elbirálása alapján lesznek eszközlendők. Ezért a kamara az összes hasonló tárgyu kérvényekre olyan véleményt ad, hogy azok figyelembe ne vétessenek s ez idő szerint *a törvényen rés semmiféle irányban ne üttessék.*

A Romániával kötendő postaegyezményben a levelek sulyának leszállitását, az utalványozható összegek felemelését kéri a kamara, de az öt-kilós csomagok tekintetében felhivja a miniszter figyelmét arra, hogy ily csomagokban utóbbi évben töménytelen mennyiségü szőlőt hoztak be Romániából, a mit aztán a határon innen musztá kipréseltek. Ez *bortermelésünknek* ártalmára van s ennek megakadályozására az uj egyezményben módok és eszközök keresendők.

A magyar általános polgári törvénykönyv tervezeteit véleményezés végett albizottságnak adta ki a teljes ülés.

Körös Tarcsa községet — most már harmadizben — elutasitotta a kamara vásártartás iránti kérvényével.

Az aradi állami fa- és fémipari szakiskola felügyelő-bizottságába ujból *Marschall* Lajos dr. titkárt és *Walder* Gyula fűrészgyárost küldte ki a teljes ülés.

Az aradmegyei vasuti indóházakhoz vezető utaknak vámos utakká átalakitásához hozzájárult a kamara, mert a kereskedelemnek és iparnak is érdekében áll, hogy a pályaudvarok akadálytalanul megközelithetők legyenek. A szedendő dijak tarifáját azonban nem fogadta el a kamara. Hosszu vita folyt e kérdés fölött, melyben *Kohn* Zsigmond, id. *Rosenthal* Ignác, *Funkelstein* József, *Bing* Vilmos, *Singer* Gyula, *Deutsch* Bernát és a titkár vettek részt. Valamennyi felszólaló magasaknak találta a szedni szándékolt dijakat s különösen a *gabona szállitásának megdrágitása* ellen érveltek. A határozat oly értelemben hozatott meg, hogy vagy tegye a vármegye az utépitésére felveendő kölcsön hosszabb idei amortizációja által olcsóbbá a dijtételeket, vagy legalább a gabonát sorolja a vaggonrakományonkint 2 korona dij alá eső tétel alá, mert a dijszabás másképen érzékenyen kárositja meg a kereskedelmet és sok helyről tengelyen fogják inkább Aradra szállitani a gabonát, a mi a vasutnak is kárára lenne.

Nehány iparkihágási ügyben adott vélemény után a társkamarák által felvetett eszmét tárgyalták. Ezek közül nem helyesli a kamara a szegedi kamarának azon kivánságát, hogy a gabonatőzsdei árujegyzésben a *100 kilós sulyjegyzés ujból visszaállittassék*, mert az 50 kilós jegyzés — mely mindenütt divatba jött — már teljesen átment a gyakorlatba. Ugyanazon kamarának azt a felterjesztését azonban, hogy *állami jutalmak és kitüntető okmányok* adassanak olyan ipari munkásoknak, a kik hosszabb és hüséges szolgálatukkal magukat érdemesekké tették, a kamara hasonló felterjesztéssel támogatja. Felir a kamara ujból a *dohánytőzsdések vasárnapi munkaszünete* érdekében, valamint az irányban is, hogy az ipari szakiskolákat végzett ifjak katonáskodásuk első évének kitöltése után szabadságoltassanak.

Jelen voltak az ülésen Kristyóry János, Éles Armin, Bing Vilmos, Böhm Adolf, Domány József, Funkelstein József, Gebhart István, Heinrich Sándor, Kohn S. N., Kohn Zsigmond, Singer Gyula, Wadowszky Gusztáv, Wallfisch Armin, Assael József, Glück Károly, Müller József, Pollák Vilmos, Reinhart Gyula, Réthy Viktor, Rosmanith Albert, Schór Albert, Steigerwald Alajos, Tabakovits Emil, Inokai Tóth Lajos, Weisz Sándor beltagok, id. Rosenthal Ignác, ifj. Rosenthal Ignác, Achim János, Weisz Mór költagok, Abrai Lajos, Deutsch Bernát levelező tagok, dr. Marschall Lajos és Edvi-Illés-László titkárok.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Csőd.** *Ladányi* László aradi kereskedő tegnap csődöt kért önmaga ellen. Az aradi törvényszék ma elrendelte Ladányi ellen a csődöt, tömeggondnoknak kirendelvén dr. *Szegő* Hugó ügyvédet, helyettesül pedig dr. *Velcsov* Géza ügyvédet. Csődbiztos dr. *Schartner* Sándor törvényszéki biró. Érdekes, hogy mig a mult évben összesen *öt csődöt rendelt el* az aradi törvényszék, addig az idén ez a *hatodik* bukás.

NAPIREND.

Aprilis 17. Csütörtök. Róm. kath. naptár: Anicét. — Protestáns naptár: Anicét. — Görög-keleti naptár (április 4.): József. — A nap kél 4 óra 52 perckor, nyugszik 6 óra 35 perckor — A hold kél 1 óra 12 perckor, nyugszik 2 óra 10 perckor.

Időjósolás. A központi meteorologiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Változékony, enyhe, elvétve csapadék.

Aprilis 17. Az országos vöröskereszt-egylet aradi választmányának közgyülése délután 4 órakor (Városháza.) — Az aradi izraelita kiházasitó-egylet választmányi ülése délután 5 órakor. — Körorvosválasztás M.-Szalatnán.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= **Vetések állása.** A tavaszi vetések állapota az ország egész területén normálisan kedvező.

Makón a vetések állása általában kielégitő, buza, árpa és zab kövéren kelt. A kagymavetés dusnak igérkezik.

Egerben egész éjjel jó meleg eső volt, a mely az összes vetésekre igen hasznos.

Sopronból irják: A mult heti szelek által rendkivül kiszáritott földeket az éjjel — különösen a megye nyugati részében — bő eső áztatta, mely a vetésekre jó hatással lesz. A hőmérséklet 3 fokra szállt alá.

Baján az őszi vetések állása igen kielégitő. A tavasziak szépen kelnek, a repce jól virágzik. A tengerivetés megindult. A talaj nedvessége kielégitő.

Moór: A várt eső igen jó hatással volt az őszi és tavaszi vetésekre és takarmányokra.

Szentes: Ma reggel tavaszi eső volt, mely a száraz és hideg miatt kissé hátramaradt vetések fejlődésére igen kedvező.

Kaposvár: A vetések szépen és jól fejlődnek. Esőre, különösen a tavasziaknál, szükség van. A szőlőmunkálatok jól folynak.

Budapesti árú- és értéktőzsde.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósítása. —

Budapest, április 16.

Délutózsde. Buzakinálat mérsékelt, vételkedv gyönge. Kedvtelen irányzat mellett 10,000 métermázsa került forgalomba, kezdetben változatlan, a zárlatnál bázyadt árak mellett. Egyéb gabonanemek elhanyagoltak. Időjárás esős.

Zárlat 12 órakor:

Buza áprilisra	9.13— 9.14
Buza májusra	9.02— 9.03
Buza októberre	7.93— 7.94
Rozs áprilisra	7.25— 7.27
Rozs májusra	—.——.—
Rozs októberre	6.51— 6.53
Zab áprilisra	7.05— 7.06
Zab májusra	—.——.—
Zab októberre	5.80— 5.81
Tengeri májusra	4.85— 4.86
Tengeri juliusra	5.—— 5.01
Repce augusztusra	11.75—11.85

Zárlat 5 órakor:

Buza áprilisra	9.15— 9.16
Buza májusra	9.05— 9.06
Buza októberre	7.95— 7.96
Rozs áprilisra	—.——.—
Rozs májusra	—.——.—
Rozs októberre	6.56— 6.57
Zab áprilisra	—.——.—
Zab májusra	—.——.—
Zab októberre	5.81— 5.82
Tengeri májusra	4.88— 4.89
Tengeri juliusra	5.03— 5.04
Repce augusztusra	11.75—11.85

Zárlat 5 órakor:	korona
Osztrák hitelrészvény	676.—
Magyar hitelrészvény	692.—
Leszámitolóbank részvény	442.50
Rima-Murányi vasmű részvény	507.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	663.25
Közuti vasut	642.—
Városi villamos vasut részvény	314.—

—

= **Fizetésképtelenségek.** A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetésképtelenségekről tesz jelentést: Rosenberg Ignác, *Kapronca.* — Mandelbaum Aron, Krakkó. — Wolter és Berger, Bécs. — Giuseppe Valentin, Görz. — Fratelli Zernitz, Trieszt. — Braun Sámuel, *Csongrád.* — Wagenknecht József Prága-Lieben. — Steiner Lajos, *Zólyom.* — Volny Mária, Freiberg. — Klein Samu, *Mező-Sas.* — Tazler Franciska, Horic. — Vlossák Jánosné, *Nagyvárad.* — Fabró Dávid, Trient.

REGÉNY-CSARNOK.

A fehér hattyú.

Regény három kötetben.

Irta: **Catulle Mendés.** [23]

(Folytatás.)

Gloriane sohasem foglalkozott a szerződésekkel, mert ezek az ügyek Brascassont illették. Nem tudta bizonyosan, jól cselekszik-e, és habozott miatta. De végre is három hónapra harminchatezer frank elégnek látszott. Felkelt tehát s Chandurier ur átnyujtotta neki a tollat, mialatt hasztalan kisérleteket tett orrahegyének mozgását elpalástolni, — mely benső örömét árulta el.

Brascasson belépett.

Odarohant, megragadta a tollat és az igazgató arcába vágta.

Chandurier ur ajkai alatt egy piciny fekete foltot kapott, mely hasonló volt egy szobacica szépség lencséjéhez. Különben cseppet sem volt megindulva s csak szemeit forgatta ártatlanul üregeiben.

— Teringettét! orditja Brascasson, még jókor érkeztem!

— Uram . . .

— Mu vén képmutató!

— Oh!

— Felhasználja azt a pillanatot, midőn nem vagyok itt, hogy rászedje Gloriane-t.

— Oh! nyögdécseli ártatlanul másodszor is az impresszário, lelkével a szemeiben és szemeivel a plafondon.

— S hogy aláirasson vele egy szerencsétlen szerződést!

— De hiszen én tizenkétezer frankot kinálok havonként!

— Öreg! kinek gondolsz bennünket?

— Jól van, hát nem bánom, legyen tizenöt.

— Zsugori!

— Tizenhat!

— Zsidó!

— Tizennyolcz!

— Tolvaj!

— Tönkre akarnak tenni. Legyen hát . . .

— Felesleges minden!

— Legyen hát . . .

— A pokolba, hallgass már! mondá dühösen Brascasson, megragadván vállait.

Kilökte a folyósóra . . .

Ez alatt Gloriane csöndesen ült toiletteasztalkája előtt és egy finom kendőcske sarkával, mely cold-cream-mel volt bekenve, arcáról a festéket törülgette.

— Mi lelt téged ma este? kérdé, hátraforditván kissé fejét.

Megfogta állát gyengéden és belenézett a tükörbe.

— Kinek az arca ez? mondá Brascasson.

— Az enyém!

— Nem igaz. A királynőé!

— Ah!

— És miféle öltözék volt rajtad az első felvonásban?

— Eh! tudom is én, valami ruha, mely véletlenségből itt volt.

— Nem. A királynőé!

Gloriane bámulva nézett rá.

— És azt hiszik, hogy én tizenkét, tizenöt, tizenhat, tizennyolcezer frankért havonként átengedek nekik egy nőt, — a ki feltünően hasonlit az uralkodónőhöz, olyan nőt, kinek arany bérruhás szolga hoz a vállán egy kosarat, és benne azt az öltözéket, melyről a kormány lapjában hasábokat irnak? Soha!

Szikrázó szemekkel járt kelt fel s alá az öltözőben.

Sokat gondolkodtam az egész estén, mialatt énekeltél. Nem értem a történteket, de azt hiszem nyomon vagyok. Felöltöztettek, hogy levetkeztessenek. Millo dions! egy királynő, a ki leveti a szoknyáját a számodra, ez nagy dolog. Mondom neked, itt valami készül. Hogy mi, azt még nem is sejthetem. De érzem, hogy ármány és érdek vesz bennünket körül. Szükségük van ránk akár szerelemből, akár politikából. Légy résen Brascasson! Ne veszitsd el a fejedet. A szerencse közeledik feléd. Oh! oh! mondá hirtelen félbeszakitve magát, fogadni merek rá, hogy az kopogtat ajtónkon!

Valóban kopogás hallatszott az öltöző ajtaján. Egyetlenegy könny d koppanás.

— Lehet! mondá Brascasson.

Flédro-Schemyl herceg jelent meg kisségőgösen, hidegen, de a mellett udvariasan — és hinoclejától kezdve cipője sarkáig kifogástalanul; értett a módokhoz, hogyan kell a kicsinyekkel bánni.

— Madame Gloriane-Gloriani? kérdé mély bókkal.

Brascasson felelt:

— Én vagyok.

— Ah! ön tréfál uram?

— Egész komolyan. Ha Madame Glorianeval van valakinek ügye, hozzám szokás fordulni. Meggyőződést szerezhet róla.

Gloriane beleegyezőleg intett.

— Minthogy tehát oly szerencsések vagyunk látogatásában részesülni, folytatá Brascasson, hihetőleg valami ügy vezette ide.

Flédro herceg nem érezte magát kellemesen. Ő kedélyes és udvarias együttlétet, csevegést vélt a szép primadonna öltözőjében, azonfelül, hogy szerette a diplomáciai kerülő utakat, melyek csak finom tekervények után jutnak ei a célhoz S most előtte állott ez a határozott, csaknem durva kis ember, aki zavarba hozta. De nem sok vesztegetni való ideje maradt.

Szárazon válaszolt.

— Igen, egy bizonyos ügy hozott ide.

— Pompás. Gloriane menj ki.

Engedelmeskedve fölkelt.

Brascasson finoman prémezett bundát keresett elő, vállaira adta, — mialatt fülébe sugta:

— Jól kezdődik! Várj meg a nagyteremben. Még sokan lesznek ott, de vigyázz magadra, mert bolondulnak utánad. Azt hiszem, értesz? Én az előbb jártam ott és eleget hallottam. Szép dolgokat beszelnek! Ne bizzál különösen abban a kövér Perzanoban. Félek a bajuszos asszonyoktól, mert ez elrontja a jellemüket. Ha a ruháról akar veled beszélni, tettesd magad, mintha semmit sem tudnál. Ah! igaz! ott fogod találni Signolt is, a barna tenoristát, ő nincs a szinháznál, de ma este a fellépésed miatt eljött ő is. A vizből kikuszott pisztráng tekinteteit fogja rád vetni, mialatt szakállát simogatja. Ezzel a modorral már sok sikert aratott. Ismerem jól. Pincér volt akkoriban, mikor én csizmatisztitó. Signol-lal nincs mit kezdeni, kincsem. Ha szerelmeskedni találsz vele, betöröm az oldaladat. Most pedig szaladj.

Midőn távozott, a herceg egyet előre lépett mintha visza akarná tartani, de Gloriane Brascasson-ra mutatott és szó nélkül távozott. Flédró hercegnek bele kellett nyugodnia, hogy e furcsa királynőnek ilyen furcsa majom a miniszterelnöke és rászánta magát erre a kellemetlen értekezésre.

(Folytatása következik.)

NYILTTÉR.*

Polgár Béla mint férj, **Tabajdi Sándor és neje: Wéber Anna** mint szülők, **özv. Polgár Pálné** mint anyós, **dr. Tabajdi Sándor, Tabajdi Annus** férj. **Dulánszky Józsetné, Tabajdi Lenke és Juliska** mint testvérek fájdalommal telt szivvel jelentik

POLGÁR BÉLÁNÉ

szül. Tabajdi Margitnak

élete 28 ik, házassága második évében, hosszu és kinos szenvedés után folyó évi április hó 15-ik napján esti $^1/_4$7 órakor történt gyászos elhunytát.

A kedves halott földi maradványai f. hó 17-ik napján d. e. 10 órakor fognak a kisjenői sirkertbe örök nyugalomra tétetni, az engesztelő szent mise áldozat pedig f. hó 18 ik napján d. e. 10 órakor fog a kisjenői róm. kath. templomban a Mindenhatónak bemutattatni.

Kisjenő, 1902. április 16.

Áldás és béke lengjen hamvai felett!

Kass-féle vendéglő.

1902. április 17-én és a következő napokon

nagy nemzetközi

Variete-

különlegességi-előadás

Zitter J. Oszkár igazgatósága alatt

20 elsőrangu müerők föllépte. 20

Különösen kiemelendő:

Flourette Flóra

excentrique-szubrette.

Viola Giza

dal- és keringő-énekesnő.

Azonkivül naponta egy rendkivüli szenzációs kacagtató

bohózat.

Kezdete 8 órakor.

Zitter J. Oszkár,
igazgató.

733

A nagyérdemü közönség tudomására hozzuk, hogy a legjobb hirnévnek örvendő gyártmányainkat

Brassói posztók, divatkelmék, férfi-ruhákra

Aradon

Wadowsky Gusztáv ur

vászon és divat üzletében

általunk előirt gyári árakban árusittatnak el.

Hazai gyártmányainkat szives pártfogásába ajánlva

tisztelettel

SCHERG VILMOS és TÁRSAI

posztó- és divatáru-gyár

Brassó (Erdély.)

661

Székudvaron,

egy jóforgalmu helyen álló

ház,

melyben

vegyeskereskedés és korlátlan italmérés

üzetik, 971 □-öl területü jól termő oltvány szőlővel beültetett telekkel, 7200 koronáért kedvező fizetési feltételek mellett, más vállalkozás miatt

eladó.

Értekezhetni **Matkovcsik Mihálynál** a községházán. 680

Telefon 322.

Első rendü hasitott

Tölgy

szöllőkarók

6 és 7 láb hosszuságban kaphatók a legjutányosabb árban a ternovai állomáson.

Klein B. Vilmos

Arad Petőfi-utcza 1. sz.

A karók kocsival is elvihetők a a tauczi ors zágut melletti raktárból. 704

Uri-, fiu- és gyermekruha raktár:

Kassovitz Fülöp

Arad, Andrássy-tér 9. sz.

Igen tisztelt vevőimnek és a nagyérdemü közönségnek van szerencsém szives tudomására hozni, hogy **Lux Mór** urat üzletem további vezetésétől felmentettem és annak további vezetésével

REICH SAMU urat

biztam meg, ki üzletemet modern alapokon, a mai kor igényeinek megfelelőleg fogja azt vezetni. Ezen ügyes, szakképzett kereskedő iparkodni fog az igen tisztelt vevők legmesszebb menő kivánságainak is lehetőleg eleget tenni.

Különösen felhivjuk szives figyelmüket

belföldi, továbbá valódi franczia és angol szöveteinkre,

melyekből óriási raktárt tartunk. Nemkülönben ajánlok mérték utáni megrendelésre **CIVIL** ruhákat, valamint **KATONAI** és **HIVATALNOKI** egyenruhákat, a legjutányosabb árakon.

Kiváló tisztelettel

Kassovitz Fülöp,

Arad, Andrássy-tér 9.

Hivatkozva fenti hirdetésre, bátorkodom a t. c. közönséget tömeges látogatásra felkérni és reménylem, hogy méltányos áraink és előzékeny eljárásunk által a teljes bizalmat kiérdemelni fogom.

531

Tisztelettel

REICH SAMU.

NEUMANN M.

férfi-, fiu- és gyermek-ruha telepe

ARADON,

Andrássy-tér, a Fehér Kereszttel szemben.

csász. és kir. udvari szállitó

Dusan felszerelt raktár az elösmert legjobb minőségü készárukban. 536

Mérték szerinti megrendelések kifogástalan kivitelben készittetnek.

Szabott árak. Alapittatott 1845. Telefon szám 457. Szabott árak.

Apró hirdetések.

Minden kishirdetés beiktatása legalább egy koronába kerül és 20 szó lehet, minden további szó 4 fillérbe, vastagabb betükből 8 fillérbe kerül. A kis hirdetések előre fizetendők. Értesitéseket a kiadóhivatal ad; levelbeni kérdésekhez a válaszra való bélyeg mellékelendő. Telefon értesitésekből nem ad a kiadóhivatal.

Távbeszélő 369.

Gróf KÖNIGSEGG LAJOS

a magyar kir. Államvasutak gépgyárának arad-csanádi kizárólagos képviselete

Aradon, Vörösmarty-utcza 1. sz.

Kivánatra küld 1580

árjegyzéket ingyen és bérmentve.

Irodai teendőkben jártas nő,

szép irással, gyorsan és biztosan számol, a magyar és német nyelvet szó és irásban birja, alkalmazást nyer. Ajánlatok fizetési igények felemlitésével „L“ czim alatt a kiadóhivatalhoz kéretnek. 730

Jó karban lévő,

használt boros és pálinkás **hordók** kaphatók **Bing Edénél.** — Ugyanott eladó egy igen finom, majdnem uj **női bycikli.** 736

TELEFON 438

Legnagyobb választék

arany, ezüst és ékszertárgyakban.

Alkalmi vételek és eladások.

DEUTSCH IZIDOR

órás és ékszerész 42

ARAD, TEMPLOM-UTCZA

Minorita-palota.

Zálogczédulák,

arany és ezüsttárgyak **készpénz fizetés** mellett a legmagasabb árban megvétetnek, vagy becseréltetnek.

Telefon 278. Telefon 278.

GLÜCK JÓZSEF

szobafestő és mázoló

Arad, József főherczeg-ut 7. szám.

Ajánlja magát mindennemü

szobafestő, szobakárpitozási, menyezetek dombormü

diszitési és **mázolási** munkálatok teljesitésére, továbbá ablakok szines üvegfestési imitálását a legujabb modern kivitelben, a lehető legjutányosabb árak mellett.

Elvállalom a lakások féreg (poloska) mentessé tételét

teljes jótállás mellett.

A nagyérdemü közönség pontos és gyors kiszolgáltatása czéljából **készletben raktáron tartok dus választékban papirkárpitot, könnyü sulyu papiröntvényből** (Xylogenit-Stuck) **domboru diszitményeket és üvegfestés utanzatu szines mintákat,** a melyek lakásomon minden időben megtekinthetők és megválaszthatók. — A nagyérdemü közönség becses támogatását kéri

646 mély tisztelettel

GLÜCK JÓZSEF.

Magyar kir. államvasutak igazgatósága.

52733—1902. F. IV. sz.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a vasuti kocsikban és az állomási helyiségekben elhagyott tárgyak, u. m. bőröndök, táskák, kalapok, ruha- és fehérnemüek, botok, napernyők és esernyők stb. az alább felsorolt állomásokon árverés alkalmával azonnali készpénz fizetés mellett el fognak adatni:

állomáson	f. évi április hó
Arad	**18-án d. u. 2 óra**
Debreczen	30-án d. u. 2 óra

Budapest, 1902. április havában.

Az igazgatóság.

Az aradi ipartestületi közvetitő hivatal

a munkaidény beállta alkalmából közvetit minden kézmü-ipari szakba tartozó segédmunkásokat helyben és a legtávolabbi vidékekre is.

Gépészek, gépkezelők, fütők, uradalmak részére éves kovácsok és kerékgyártók stb. szintén közvetittetnek.

Felkérjük továbbá a helyben és vidéken lakó mindazon t. szülőket, kik fiaikat iparos pályára tanonczként óhajtják elhelyezni, hogy a czélszerü elhelyezés szempontjából az alólirt elnökséghez fordulni sziveskedjenek.

Aradon, 1902. évi április hó 16-án. 735

Az aradi ipartestület elnöksége.

Telefon helybeli és megyei összeköttetés 125. sz.

STERN M. A.

Arad és vidéke legnagyobb kizárólagos

női-felöltő áruháza.

Nagy választék a legegyszerübbtől a legfinomabb kivitelig.

Ujdonságok naponta érkeznek. 535.

ALAPITTATOTT 1875. TELEFON 238.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.